

**З Богом у душі
та з Україною в серці**

Збірка есеїв про Марію Пірен

З Богом у душі та з Україною в серці

збірка есеїв про Марію Пірен

Чернівці

Мехнодрук

2021

УДК 378.091.12(477.85)(092)

З-11

Рецензенти:

Максименко С. Д. – доктор психологічних наук, професор, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, дійсний член (академік) НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України

Семиченко В. А. – доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету

Поспєлова Т. В. – доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри державного управління та управління освітою Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Автор-упорядник:

Балахтар В. В. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича

З Богом у душі та з Україною в серці : збірка есеїв про
З-11 Марію Пірен / Автор-упоряд. В. Балахтар. Чернівці : Технодрук,
2021. 132 с.

ISBN 978-617-8034-02-3

У збірці висвітлюється життєвий шлях видатної науковиці, академіка АНВШ, Заслуженого діяча науки і техніки, професора Марії Іванівни Пірен. Розкривається значний внесок науковиці в розвиток конфліктології, елітології, етнопсихології, державного управління та кадрової політики, соціології, соціальної роботи тощо.

Збірка адресована широкій освітянській громадськості та широкому загалу читачів.

УДК 378.091.12(477.85)(092)

ISBN 978-617-8034-02-3

© Чернівецький нац.ун-т, 2021

© Балахтар В.В., 2021

© ПБКФ "Технодрук", 2021

Марія Іванівна Пірен

ВІД АВТОРА

Ця збірка про нашу сучасницю, знаного науковця, соціолога, новатора, Заслуженого діяча науки і техніки України, академіка АНВШ, «Жінку-науковця – 2000» за визнанням Міжнародного біографічного інституту США, чудового лектора з інноваційним мисленням, професорку **Марію Іванівну Пірен**, доробок якої складає понад 400 наукових праць.

Життєвий шлях Марії Іванівни є складним і нерозривно пов'язаним з людьми, духовним досвідом людства, пошуком сенсу життя та його реалізації «заради інших людей», коли гарантією осмисленості постають інтереси нації, родини, суспільства, прийдешніх поколінь, а набутий досвід дозволяє дійти справжньої мудрості, а тим більше жити і працювати, досконало володіючи нею, вдається лише небагатьом людям.

Ми вважали за доцільне зосередити увагу саме на цьому, висвітлити образ професора, видатного науковця, Жінки, яка виховала цілу плеяду послідовників (державних службовців, соціологів, психологів та ін.), одного із засновників педагогічного факультету Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, нашого наукового консультанта Марію Іванівну Пірен. Вона об'єднує навколо себе провідні творчі сили у галузях соціології, елітології, соціальної і політичної психології, етнопсихології, конфліктології, кадрової політики, державного управління, підготувала 35 кандидатів і докторів наук, зініціювала і організувала п'ять міжнародних і п'ять всеукраїнських конференцій з проблем конфліктології, навчалась у міжнародних школах політологів та соціопсихологів (Гельсінкі, Таллінн).

Ми вдячні всім, хто допоміг реалізувати цю ідею.

Збірка написана на основі вивчення монографій, публікацій, біографії, думок тих, хто знає, працював і працює з Марією Іванівною.

БІЛЯ ВИТОКІВ ЖИТТЯ

Життя будь-якої людини – це щоденник, в якому вона збирається написати одне оповідання, а пише інше, і час найвищого смирення настає тоді, коли вона порівнює написане з тим, що вона прагнула створити.

Д. Баррі

Людське життя... неповторне і одночасно звичне, радісне й сумне, сповнене глибоких переживань, солодке, як мед та гірке, як полин... Життя кожної людини – це стежина, по якій людина має пройти гідно.

Важко розмірковувати про життя Марії Іванівни, адже це настільки багатогранне явище, що ніяких слів не вистачить, щоб розкрити його сутність. Марія Пірен заповнює своє життя самовідданою працею, присвячуючи його іншим людям, чим значно підвищує цінність власного життя.

Марія Іванівна Пірен народилася 20 травня 1937 року в селі Трестяна Кроснянського повіту Краківського воєводства (Польща).

У 1946 році сім'я переїжджає на постійне місце проживання до України і поселяється в мальовничому селищі Нагірянкa Чортківського району Тернопільської області. Там маленька Марійка навчається і здобуває освіту у середній школі, а в 1954 році отримує атестат про середню освіту.

У 1954 році Марія Іванівна вступає до Чортківського медичного училища, мріючи присвятити себе, як вона вважає, найгуманнішій у світі професії. Два роки студентського життя пролетіли дуже швидко. Прагнення до пізнання нових знань, самої себе, чогось нового вабило юну студентку. Наполегливість та відповідальність дали свої плоди, і за два роки успішного навчання (у 1956 році) молоду фельдшерку-акушерку направили працювати у село Дзвенигород Мельнице-Подільського району, Тернопільської області, де Марія Іванівна очолила медичний пункт. Молода акушерка на той час була сповнена мрій та неймовірного бажання допомагати людям, дарувати їм надію на

одужання, щасливе життя без хвороб. Самовіддана праця, доброзичливе ставлення до людей викликали повагу і авторитет серед односельчан.

Проте дівчина прагнула знань. І в 1958 році вступає до Чернівецького державного університету, де навчається на історичному факультеті. Природна допитливість розуму, помножена на невтомну працьовитість, відтепер завжди допомагатимуть Марії Іванівні долати бар'єр за бар'єром на обраному шляху, в осягненні глибин улюбленої професії. У 1963 році закінчує повний курс за спеціальністю «Історія» і рішенням державної екзаменаційної комісії від 19 червня 1963 року Марії Іванівні присвоєно кваліфікацію історика, учителя історії та суспільствознавства середньої школи (диплом, 21 червня 1963 року).

Сумлінне ставлення до навчання, активна життєва позиція студентки, комсомолки у громадському житті вирізняли її серед ровесників. З **1963 до 1966 року** – інструктор, завідувачка організаційним відділом в Чернівецькому міськкомі комсомолу. Кому іншому на цьому можна було б і закінчити професійне сходження, але Марію Пірен, при всій її завантаженості завідувачки оргвідділу вабила наука. Вона відчувала в собі сили, що може і повинна сказати в науці своє вагоме слово, адже так, мабуть, наперед, було прописано в її Книзі Буття, і Марія Іванівна наполегливо йшла на поклик долі.

У **1966** році перейшла працювати до Чернівецького державного університету викладачем кафедри філософії; у 1970 вступила до аспірантури і успішно завершила навчання у 1973 році.

З листопада 1973 року Марія Іванівна виконує обов'язки асистента кафедри наукового комунізму, працює над написанням кандидатської дисертації. У 1974 році обрано за конкурсом на посаду старшого викладача кафедри.

У 1980 році після успішного захисту кандидатської дисертації на тему «Гносеологічні функції історичного факту» (Київський університет імені Т. Шевченка, 1977 р., присвоєно ступінь кандидата філософських наук (дисертація чекала затвердження 9 міс, 1978 р.) обіймає посаду доцента (обрана за конкурсом). Варто зазначити, що на перших порах дисертація зазнала критики, а вже потім була визнана найкращою дисертацією. Лише Марія Іванівна знає, як важко було поєднувати роль викладача і науковця з обов'язками жінки, дружини, матері – в сім'ї підростало двоє дітей.

Марія Іванівна з чоловіком Зіновієм Івановичем Скавуляком та дітьми, 1 вересня 1979 р.

Наполеглива щоденна кропітка праця, постійне прагнення до самовдосконалення, саморозвитку, неординарне мислення, базисом якого були певні принципи ставлення до світу, людей, як наприклад, любов, справедливість, доброзичливість, упевненість, смисл життя, внутрішній потенціал життєлюбства, професіоналізму, національна гідність в серці наповнювали професійне й особистісне зростання професорки на всіх етапах її життя, сприяючи реалізації діяльності не тільки через розум, а й серцем.

У 1981 році Марії Іванівні присвоєно вчене звання доцента.

Видатні наукові здібності, інтелігентність, людяність виявлялись у всій життєдіяльності Марії Іванівни, яка стверджує, що наука та інновації вимагають того, щоб думати про майбутнє. У 1984 році науковицю призначено старшим науковим співробітником для закінчення роботи над дисертацією, у 1986 р. – обрано доцентом кафедри наукового комунізму за конкурсом, а в 1988 р. – завідувачем.

Кафедра наукового комунізму Чернівецького державного університету

Мудрий стиль керівництва дозволив Марії Іванівні згуртувати невеликий, але міцний колектив, що докладав значних зусиль у справі навчання та виховання молоді на кращих зразках загальнолюдських духовних цінностей, незважаючи на всі труднощі, пов'язані з ідеологічним тиском тоталітарного режиму.

Марія Іванівна активно працює в університеті, з притаманною їй енергією береться до роботи, обіймаючи різні посади (1991 р. – доцент кафедри політичних наук), приймає участь у розбудові університету, створенні нового педагогічного факультету на базі, діючого на той час, факультету підвищення кваліфікації вчителів (заснованого у 1988 р.), очолює кафедру психології та соціології Чернівецького держуніверситету (1 грудня 1992 р. – 29 серпня 1994 р.)

Педагогічний факультет Чернівецького державного університету

У 1992 році успішно захищає докторську дисертацію, за результатами захисту якої Марії Пірен присвоєно ступінь доктора соціологічних наук за спеціальністю 22.00.03 – Соціальні структури та соціальні відносини на тему «Культура міжнаціонального спілкування – соціальна потреба розвитку суспільства» (Інститут соціології НАНУ, м. Київ). Марія Іванівна – **перша Жінка-науковець**, доктор соціологічних наук. У 1993 р. науковиці присвоєно вчене звання професора кафедри психології і соціології.

Іван Степанович Руснак,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії,
*перший декан педагогічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Завжди у пошуку, у творчому горінні

Мудра життєва доля розпорядилась так, що свій благодатний і плідний шлях в освіті, науці, громадській діяльності Марія Іванівна Пірен розпочала в Чернівецькому державному університеті, де навчалася на історичному факультеті, і збагачена багатючим досвідом науково-педагогічної діяльності у провідних закладах і наукових установах незалежної України, повернувшись до рідної «alma mater» і продовжує потужно працювати на зростання її авторитету у європейському і світовому обширі. Та маю всі підстави стверджувати, що її талант, невтомна праця, невичерпна творча енергія, неперевершена педагогічна майстерність і надзвичайна людяність у стосунках з колегами і студентами підвищують, насамперед, імідж факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, одним із активних фундаторів якого вона стала на початку 90-х років минулого століття.

Педагогічний факультет (таку назву мав тоді нинішній факультет педагогіки, психології та соціальної роботи) – єдиний цього типу структурний підрозділ у класичних університетах України – було відкрито рішенням вченої ради університету від 23 квітня 1991 р. для підготовки фахівців з вищою освітою за скороченим (3-річним) терміном навчання зі спеціальності «Початкове навчання» з додатковими спеціальностями «Народознавство» та «Практична психологія». Його основу склали факультет підвищення кваліфікації вчителів (декан - доцент Руснак І.С.), кафедри педагогіки та психології (завідувач – доцент Мармазинська П. Є.) і філософії (завідувач –

доцент Починок Б. В.). А вже наступного року ми розпочали підготовку фахівців зі спеціальностей «Дошкільне виховання. Практична психологія» та «Музичне виховання. Народознавство».

У розбудову новоутвореного, фактично на голому місці, факультету активно включилася доктор соціологічних наук, доцент Марія Іванівна Пірен – ділова, енергійна, ініціативна, комунікабельна, багатогранна особистість. Маючи багатий досвід науково-педагогічної та організаційно-управлінської діяльності, бо за більш як три десятиліття роботи в університеті пройшла шлях від викладача до доцента, захистила кандидатську і докторську дисертації, завідувала кафедрою політичних наук, вона 1 грудня 1992 року очолила щойно утворену на педагогічному факультеті кафедру психології та соціології. З тих пір у нас не було справ, до яких би мудрий педагог не прикладала свій талант, розум, а коли виникала потреба, то й працю рук разом зі своїми колегами та вихованцями. Напевно, не було й дня, щоб Марія Іванівна не приходила в деканат з цікавими пропозиціями, ідеями, якими буквально вирувала її творча особистість, а нерідко з вимогами і критичними міркуваннями, що стосувалися не тільки очолюваної нею кафедри, але й перспектив педагогічного факультету загалом. Однак висловлювала їх досить делікатно, тактовно, проте наполегливо та принципово домагалася, аби до її думок і порад прислухалися. Завдяки ініціативі М. І. Пірен удосконалювалася підготовка майбутніх учителів початкових класів, вихователів дошкільних установ, розвивалась наукова і методична робота, налагоджувалися зв'язки з іншими вищими навчальними закладами України, де готувались фахівці такого ж профілю.

Вважаю за необхідне наголосити, що працювати з нашими тодішніми студентами було непросто, адже вони вже мали дипломи молодшого спеціаліста, абсолютна більшість їх закінчувала педагогічні училища з дипломами з відзнакою і, отже, мала ґрунтовну фахову підготовку, особливо практично-професійну. Проте Марія Іванівна як блискучий, ерудований лектор уміла захоплювати своїх слухачів глибоким змістом лекцій, побудованого на найновітніших досягненнях вітчизняної та зарубіжної науки і, що дуже важливо, результатах власних досліджень, його логічно вмотивованим, глибоко аргументованим викладом, щирим і задушевним, емоційно насиченим

спілкуванням зі студентами, слухачами дворічних курсів підготовки військових психологів, що були відкриті на факультеті з її ініціативи. Зазначу, що своїм досвідом лекторської майстерності, вмінням доходити до душі і розуму людини професор М. Пірен (це наукове звання отримала в 1993 р.) щедро ділилася зі своїми колегами на засіданнях кафедри, її методичного семінару, на міжкафедральних семінарах, організованих деканатом.

З радістю відзначаю, що ці якості Марії Іванівни відзначали і її пізніші слухачі, з якими вона згодом працювала в київських вишах. Так, майбутні засновники соціальної мережі ГО «Еліта держави» писали, що найбільший вплив та враження склали на них наукові дослідження, лекції та практичні заняття таких науковців кафедри державної політики та управління політичними процесами, як Марія Пірен, Лілія Гонюкова, Марія Логотова та інші.

А Президент ГО «Еліта держави» Ольга Піддубчак так описує своє перше знайомство з Марією Пірен: «Під час зустрічі з Марією Іванівною я мала змогу розповісти про нашу давню мрію за допомогою створення нової соціальної інтернет-мережі створити новий соціальний ліфт для тих, хто має право називатися елітою держави. Слова пані Марії мене надихнули на нові звершення: «Олюську, ти робиш добру справу. Адже зараз, завдяки Інтернету, тих людей, про яких ти говориш, дійсно легше знайти та об'єднати». І ще додала на прощання: «Для того, щоб бути щасливою, ніколи не займайся однією справою весь час, намагайся розділити свій час на частини та наповнити кожну частку свого життя, рівномірно». Думаю, останні слова в повній мірі стосуються самої Марії Іванівни Пірен, бо вона уміє як багатогранна талановита особистість повноцінно і яскраво проявляти себе у різних сферах людської життєдіяльності, прокладаючи в них свій яскравий самобутній шлях, даруючи щедрість своєї душі і серця людям.

Щирим патріотом факультету, подвижником його успішного розвитку професор Пірен М. І. залишилась і після переїзду до Києва. Вона залучала наших викладачів, особливо молодих – своїх колишніх студентів, які активно поповнювали когорту фундаторів, засновників педфаку, до співорганізації та участі в міжнародних науково-практичних конференціях, долучалася до їх проведення в Чернівецькому

університеті, сприяла підготовці науково-педагогічних кадрів, дарувала свої численні монографії, підручники, навчальні посібники як надзвичайно плідний, потужний науковець у галузях етнопсихології, конфліктології, політології, теорії еліт, що має не тільки загальнодержавне, а й міжнародне визначення.

Варто відзначити ще одну якість, притаманну професору Пірен М.І. – це громадянська відвага і сміливість. В одній із численних наукових статей, що відзначаються високою логікою суджень, переконливою аргументацією і доказовістю міркувань, тверджень та висновків, прогностичним спрямуванням вчена стверджує: «Проблема України на

20-й рік незалежності полягає у тому, що велика кількість можновладців так і не набула якості еліти. Майже тотальна заангажованість можновладців, великих власників, керівників різного ґатунку з індивідуальними, корпоративними, власними корисливими інтересами, що спричиняє фатальний для суспільства феномен корупції, яка стала не спростованою очевидністю сучасного українського буття».

Вдумайтесь, яка глибока, влучна і вичерпна характеристика, незважаючи на десятилітню часову різницю, і нашої сьогодишньої політико-владної верхівки, яка так і не стала (та й навряд чи стане) елітою української нації і держави. Вона спонукає до глибоких роздумів, об'єктивного аналізу, активних адекватних дій справжньої еліти і всього свідомого громадянства. Адже, як слушно наголошує дослідниця суспільних реалій, «без патріотизму, інноваційного мислення, інтелектуальної еліти народ, нація втрачають своє майбутнє, бо знову вкорінюється синдром меншовартості, підпорядкованості сильному народу». До того ж найстрашнішим є розколотість людського суспільства, починаючи з континентів, закінчуючи національним та регіональним.

Щиро вірю, що досвідчений педагог виховає ще не одну плеяду патріотів-державників рідної України і в цьому бажаю їй вагомих здобутків. Хай і надалі її благородний талант і творча праця дарують радість людям і служать розбудові рідної *alma mater*.

Володимир Васильович Пержун
кандидат соціологічних наук,
доцент, доцент кафедри соціології
філософсько-теологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Моя перша зустріч з М. І. Пірен відбулася у далекому 1988 році, коли я став лаборантом кафедри наукового комунізму. Мудра людина, прекрасна жінка, чудовий науковець, педагог і наставник. Багато навчався і навчився у неї, слухаючи її поради. Потім робота на новоствореній Марією Іванівною кафедрі психології та соціології, перші міжнародні конференції проведені М. І. Пірен.

Згодом, аспірантура, захист кандидатської дисертації. На той період така тема мала новаторський характер і, звичайно, це була ідея Марії Іванівни. Але з різних обставин я залишив університет і повернувся у 2009 році. Проте стосунки підтримували.

І знову ідея Марії Іванівни – докторська. Довгий час відмовлявся, але з напором Марії Іванівни справитися майже неможливо. Зустрілися, обговорили. Як завжди у Марії Іванівни багато ідей: от і тема докторської – «Формування управлінської культури публічних службовців у сучасній Україні». Вступив у докторантуру НАДУ, дисертація рекомендована до захисту.

Дуже вдячний Марії Іванівні, вона для мене як друга мама. І нині допомагає, консультує, приймає участь у конференціях, видає посібники і монографії, пише наукові статті.

*Здоров'я Вам міцного, довгих і щасливих років життя,
дорога, Маріє Іванівно!*

У 1994 році сім'я переїжджає на постійне проживання до столиці, в місто Київ. Марія Іванівна у період 1994-1998 рр. працює завідувачем кафедри конфліктології та психології Київського військового гуманітарного інституту при Академії Збройних Сил України.

*Кафедра
конфліктології та
психології
Київського
військового
гуманітарного
інституту при
Академії Збройних
Сил України*

Цей період в державі називають другим – реформаторським (1994-2002 рр.) періодом у діяльності виховних структур Збройних Сил України.

Гуманітарна підготовка в Інституті зазнала значних змін, зумовлених реформуванням структури органів Верховної Ради, як на мирний, так і на воєнний час; створенням органів виховної роботи у Збройних Силах України, соціально-психологічним забезпеченням військової підготовки військовослужбовців, згуртуванням військовиків навколо ідеї державної незалежності України, вивчення й розуміння закономірностей вивчення й розуміння ос закономірностей історичного процесу становлення незалежної України, впровадження української мови у військовому середовищі.

Усі процеси державотворення наклали високу відповідальність на викладачів Київського військового гуманітарного інституту при Академії Збройних Сил України.

Високий рівень усвідомлення відповідальності за морально-психологічне зростання військовослужбовців характеризує вплинули і на світоглядні позиції Марії Іванівни.

Професорку характеризує особливе бачення подій життя, висока соціальна і громадянська позиція, незгасиме прагнення до змін,

вдосконалення, розвитку і процвітання усього, з чим стикалася Марія Іванівна.

Вручення Грамоти Міністром Збройних Сил України за нові ідеї у формування патріотизму майбутніх офіцерів – захисників Батьківщини

Перший випуск фахівців Київського військового гуманітарного інституту при Академії Збройних Сил України, будинок офіцерів, 1998 р.

Зважаючи на те, що головними завданнями Київського військового гуманітарного інституту при Академії Збройних Сил України були: підготовка курсантів (слухачів) до військово-професійної діяльності у Збройних Силах України та інших військових формуваннях держави; формування у курсантів (слухачів) готовності до військово-професійної діяльності; підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів; підготовка офіцерів запасу; військово-патріотична та культурно-просвітницька діяльність. Це були архіактуальні завдання одного із закладів освіти, що забезпечували реалізацію державної політики з питань національної безпеки у сфері його компетенції на основі постійного аналізу стану справ у мирний час та особливий період.

Патріарх Філарет на першому випуску фахівців Київського військового гуманітарного інституту при Академії Збройних Сил України, будинок офіцерів, 1998 р.

Маленька тендітна Жінка, небайдужа, цілеспрямована, з неймовірною ерудицією й інтуїцією, державницьким баченням місця й ролі наукових знань для розуміння та керування соціальних процесів, вміє організувати не лише навчально-виховний процес військовослужбовців, а й закласти основи різних напрямків науки.

*Вручення Президентом України Л. Кучмою почесного звання
«Заслужений діяч науки і техніки України», 1996 р.*

За значний особистий внесок у розвиток військової освіти і науки підготовку висококваліфікованих кадрів для збройних сил України Марії Іванівні Указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (28.06.1996 року, м. Київ).

*Присвоєння почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України»
в День прийняття Конституції України (28 червня 1996 року, м. Київ)*

«...Людське життя суперечливе, у ньому кожний індивід так чи інакше самовизначається й самоутверджується в процесі конфліктологічної взаємодії протягом життя. Формуючи політику та психологію сучасного світосприйняття, демократичне суспільство завжди створювало умови для проблемного пошуку й динаміки прогресивної життєтворчості. Саме так завжди розвивалося суспільство, такі наші реалії і сьогодні, так і надалі рухатиметься суспільний процес. Особистість у ньому постає цінністю, творцем і руйнівником, що породжує ситуації проблемні, пошукові, конфліктні, а вчинки продуктивні й негативні

XXI століття вимагає від особистості глибоких фахових, інформаційних знань, інноваційного хисту, знання нових технологій, вияву таких чеснот як духовність і патріотизм. У цій динаміці людського поступу до сталого розвитку суспільства особистість завжди заходить у конфлікт із власним «Я» та суспільством «Ми». Таке світобачення й життєтворчість потребують неординарного погляду, глибоких аналітичних роздумів, здатності відходити від стереотипів минулого, йти на ризик, утверджувати підвалини людяного, цивілізованого співжиття. Все це може стати реальністю, якщо ми виховаємо творчу особистість, здатну усвідомити, що життєвих успіхів можна досягти завдяки старанності, працьовитості, духовності, моральності» (Марія Пірен «Конфліктологія», 2007).

Науковиця – ініціатор та організатор п'яти Міжнародних та п'яти всеукраїнських конференцій з проблем конфліктології: «Молодь: проблеми конфлікту в період переходу до демократичного суспільства» (Чернівці, 1994 р.), «Конфлікти в суспільстві: діагностика і профілактика» (Київ, 1995 р.) та ін. У світ виходять «Словник-довідник термінів з конфліктології» у редакції М. І. Пірен та Г. В. Ложкіна (1995 р.), «Основи конфліктології» (1997 р.)

Марія Іванівна є фундатором не лише конфліктологічного напрямку у науці. Професорка вивчає етнічні особливості психіки людей, національний характер, закономірності формування та функціонування національної самосвідомості, етнічних стереотипів та установок, що становить основу, підґрунтя розвитку етнопсихологічного напрямку («Основи етнопсихології» (1996 р.; 1998 р.), «Основи етнології» (1998 р.), «Етнополітичні процеси в сучасній Україні» (1999 р.)

Крім того, значну увагу Марія Іванівна приділяє формуванню духовності, формуванню політичної культури зростаючої молоді і громадянського суспільства в цілому, бере активну участь в аналітичних розробках, пропозиціях наукових і практичних працівників Уряду України, Президента, законодавчій, виконавчій владі на тему «Людина і духовність» (1996 р.).

Марія Іванівна як прогресивний науковець навчається у міжнародних школах політологів та соціопсихологів (Гельсінкі, Таллін), бере участь у багатьох міжнародних конгресах з соціології та психології (Мехіко, Потсдам, Гельсінкі, Сеул, Дублін, Москва, Лондон, Тріполі, Шарм-ель-Шейх-Барселона та ін.).

Лівія, музей під відкритим небом

Міжнародний форум, Сеул, Південна Корея

*V Європейський конгрес з психології,
м. Дублін, Ірландія, 1997 р.*

Зустріч з нагоди Дня космонавтики з космонавтом Леонідом Каденюком

Вручення О. Омельченком (головою Київради) золотого годинника за читання лекцій «Нові ідеї державотворення в

Міжнародна конференція «Характер і особистість: багатоманітність і інтеграція культурних цінностей на кінець ХХ століття», Москва, 1998 р.

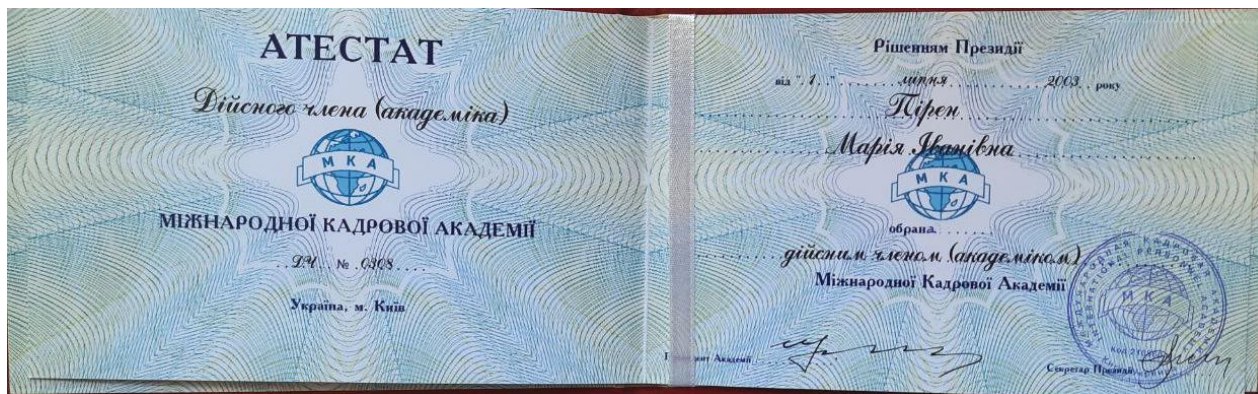
У 1998 році звільнена з займаної посади у зв'язку з переведенням до Української Академії державного управління при Президентові України за узгодженням керівників установ і прийнята на посаду професора кафедри політології строком на 5 років у порядку переведення з Київського гуманітарного військового інституту як обрана за конкурсом.

У листопаді 2000 року Марія Іванівна звільнена з посади професора кафедри політології у зв'язку з виходом на пенсію як

науковий співробітник. Але науковиця не уявляла собі життя без науки, викладацької діяльності. У грудні 2000 року Марія Пірен прийнята на посаду професоралюбимої кафедри за строковим договором.

За визнанням Міжнародного біографічного інституту США Марію Іванівну визнано «Жінкою – науковцем 2000».

Рішенням Президії Міжнародної кадрової академії від 1 липня 2003 р. Марію Іванівну обрали дійсним членом (академіком) АНВШ.

Указом Президента України №869 від 21 серпня 2003 р., враховуючи вагомий внесок у розвиток державного управління в Україні, а також беручи до уваги загальнодержавне і міжнародне визнання результатів її діяльності, Українській Академії державного управління при Президентові України було надано статус національної з наступним перейменуванням у Національну академію державного управління при Президентові України.

У 2007 році Марія Іванівна призначена на посаду професора кафедри державної політики та управління політичними процесами за строковим договором, де і пропрацювала до серпня 2014 року.

Марія Пірен з магістрами державного управління НАДУ при Президентові України, 2007 р.

Спробувати описати діяльність в Академії, напевно, не вистачить слів та й усе зібрати нам не вдалось. Ймовірно, це потребує окремих досліджень, але ми спробуємо. Це був надзвичайно насичений і продуктивний період життя видатного науковця, період навчання і виховання зростаючої молоді, еліти нашого суспільства.

Як зазначає Марія Іванівна, «еліта була і буде квінтесенцією народного досвіду, тому питання моделі становлення української політико-владної еліти, її ролі в державотворчих процесах і політичному житті держави та питаннях становлення й виховання нового покоління еліти в сучасній політико-філософській, соціо-психологічній науці є надзвичайно важливою проблемою як для дослідження, так і для соціальної практики. Основою, стрижнем існування справжньої еліти в українському суспільстві повинен бути режим успішності справ державотворення, в межах якої еліта набуває свого титулу елітарності. Якщо ж царина діяльності зазнає фіаско, то це свідчить, що еліта стала вироком справ, «псевдоелітою» (Політико-управлінська еліта України: соціо-психологічний аналіз», 2013).

Покликання еліти забезпечити вплив розуму на суспільні дії. Якщо справжнім лідерам-інтелектуалам немає місця в суспільстві, то частина їх його залишає, або чекає свого часу. Так відбувається в Україні, кращі завжди потрібні в інших суспільствах.

Марію Іванівну завжди вирізняло критичне, інноваційне мислення, бачення перспектив розвитку майбутнього, здатність бути генератором і рушієм інноваційних процесів загалом і формування нової моделі державної еліти зокрема. Професорка вважає, що «професійна відповідальність політико-владної еліти повинна бути проникнута почуттям інно-

ваційності, нових алгоритмів мислення та нововведень у систему діяльності державних інститутів». Ці та багато інших завдань прагнула

розв'язати кафедра державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентіві України.

Прогресивні ідеї, творча думка, сформована чітка життєва позиція полонили студентську молодь, яка завжди намагалась співпрацювати з професоркою Пірен. Це було не просто навчання, це завжди була жвава дискусія з використанням ґрунтовних сучасних теорій і концепцій лідерства, ідей Платона, Аристотеля, правових основ Цицерона, історичних портретів Плутарха, Тацита, Тіта Лівія та інших мислителів різних епох та країн.

Конференція в КНУКиМ, організована за участю М. І. Пірен «Культура в сучасному українському суспільстві: стан та проблеми», 6-7 червня 2008 р.

Відвідування м. Батурина з учасниками конференції КПБА, 2009 рік

*Підготовка до круглого столу, 2010
Національна академія державного управління при Президентові України*

*Міжнародна конференція «Трансформації сім'ї у сучасному світі»,
Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича,
20-21 травня 2010 р.*

Кафедра державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентові України здійснювала підготовку управлінської еліти не лише шляхом засвоєння певної системи професійних знань, а на перший план висувалися завдання розвитку

особистості працівника державної сфери управління відповідно до індивідуальних якостей, підвищення його соціально-психологічної компетентності, культури праці та діяльності нового типу.

Кафедра державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентові України, 2010 р.

Проведення конференцій, незалежно від тематики, супроводжувалося цікавими, насиченими подіями, зустріччями, екскурсіями та ін.

Як писав Г. Сковорода, «Людина народжується двічі: фізично і духовно. Біля духовної колиски стоїть духовний наставник – учитель, який стає людині другим батьком, матір'ю або прищеплює її душі моральні якості Віри Надії Любові, глибокої поваги до рідної землі, свого народу, церкви, держави («Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні», 2016).

Підготовка стратегічно мислячих управлінців було головним завданням кафедри державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентіві України.

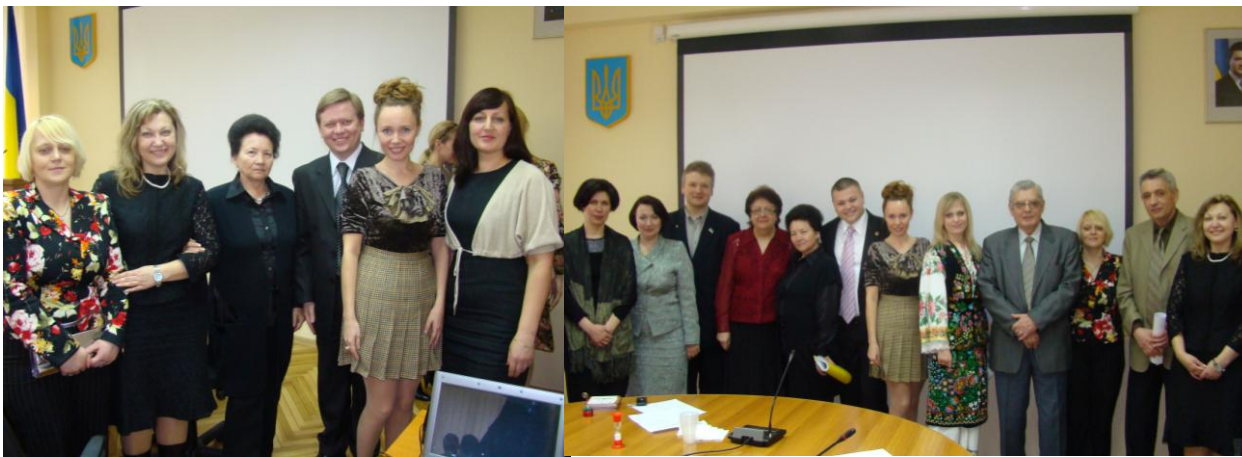

Відзначення 15-річчя з дня заснування кафедри державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентіві України, листопад 2010 р.

Кафедрою державної політики та управління політичними процесами 7 квітня 2011 року, в передпасхальні дні, проведено круглий стіл для аспірантів на тему «Духовність як важливий чинник демократизації українського суспільства», який отримав досить позитивний розголос в українському суспільстві і сприяв формуванню їх національної самосвідомості через унікальну систему цінностей та ідеалів, забезпечуючи духовний, ідеологічний фундамент функціонування держави.

Круглий стіл на тему «Духовність як важливий чинник демократизації українського суспільства», 2011 р.

Круглий стіл на тему «Духовність як важливий чинник демократизації українського суспільства», 2011 р.

Марія Іванівна виступила з доповіддю на тему «Духовність особистості – основна цінність демократичного суспільства», в якій розкрила сутність духовності як суспільного феномена з позицій сучасних наукових підходів, звернула увагу на затребуваність у формуванні духовності особистості-лідера

суспільних ніш і необхідність подальшого осмислення чинника духовності в системі управлінської діяльності.

27 травня 2011 року Національною академією державного управління при Президентові України проведено науково-практичну конференцію за міжнародною участю «Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики». Учасники конференції особливу увагу приділили інноваційним моделям розвитку регіонального управління та місцевого самоврядування, політичним та правовим аспектам забезпечення інновацій у державному управлінні, інноваційним технологіям в освіті й професійному навчанні державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Особливу увагу звернули на проблеми реалізації державної антикорупційної політики в Україні, інноваційні підходи до реформування Національної академії державного управління при Президентові України.

Конференція за міжнародною участю «Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики», 2011 р.

Засідання кафедри «Підсумки навчально-наукового року», 27 грудня 2011 р.

Колектив кафедри вміє поєднувати роботу з відпочинком.

Марія Іванівна долучається до діяльності Української школи архетипіки (далі – УША), яка виникла як міждисциплінарний науково-практичний напрям досліджень у галузі науки державне управління. Його основу склали аналітична психологія швейцарця Карла Густава Юнга, американська типологія особистості Майєрс-Бріггс, а також роботи українських соціологів Едуарда Афоніна і Олени Донченко, психодіагноста Леоніда Бурлачука, культуролога Сергія Кримського та історика Андрія Мартинова і сьогодні активно доповнюються працями французьких науковців Жільбера Дюрана і Мішеля Маффесолі.

Барселона-2012. Науково-методологічний семінар Української школи АРХЕТИПІКИ (з професором Едуардом Андрійовичем Афонін)

Бере активну участь у щорічних організаційно-комунікативних формах міждисциплінарних дискусій науковців за темою «Архетипіка і публічне управління», проведених 13-14 липня 2010 у Феодосії, автономній республіці Крим, Україна; «Архетипіка і публічне управління: об'єктивне і суб'єктивне, свідоме і несвідоме у процесах соціальної інтеграції та диференціації», 23-30 січня 2011 у Наама Бей,

Шарм-Ель-Шейх, Єгипет; «Архетипіка і публічне управління: ментально-психологічні аспекти», 23-30 червня 2012 у Барселоні, Іспанія та ін.

Серія круглих столів, організованих кафедрою державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентові України (2012 -2013 рр.)

14 червня 2014 року кафедрою державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України відбувся круглий стіл на тему «Національна ідентичність сучасної української еліти як чинник консолідації суспільства та реалізації демократичних реформ».

*Марія Іванівна презентує під час роботи круглого столу монографію
«Державна кадрова політика : шляхи елітизації».*

*Марія Іванівна з магістрами кафедри державної політики та
управління політичними процесами*

Марія Іванівна неодноразово виступає по телебаченню, акцентує увагу слухачів на проблемах державної кадрової політики та шляхах елітизації країни, що стверджуючи, що «необхідність перезавантаження мислення, яке по-новому на засадах європейських цінностей, християнських цінностей, наших вітчизняних кращих історичних надбань, морально-етичного сенсу мають формуватися і бути основою для тих змін, яких за потребувало українське суспільство».

Виступ Марії Іванівни «Формування сучасної еліти», 24.06.2014 р.

У виступі професорка зосереджується на «необхідності перезавантаження мислення, яке по-новому на засадах європейських цінностей, християнських цінностей, кращих історичних надбань, морально-етичного сенсу мають формуватися і бути базовою основою для тих змін, які запотребувало українське суспільство» (телеканал «Рада, передача «Власний погляд», 24.06.2014 р.)

У 2015 році професорку Марію Пірен запрошують читати відеолекції на парламентському телеканалі «Рада».

Відеолекція «Сучасна українська еліта та її роль в державотворенні» (20.01.2015 р.)

Марія Іванівна бере активну участь у засіданнях Клубу магістрів державного управління ВГО «ЕЛІТА ДЕРЖАВИ», що об'єднує випускників НАДУ при Президентові України та її регіональних інститутів, державних службовців, службовців в органах місцевого самоврядування, науковців та депутатів місцевих рад усіх скликань.

Засідання Клубу магістрів державного управління ВГО «ЕЛІТА ДЕРЖАВИ»

ПІДДУБЧАК Ольга Анатоліївна,
кандидат наук з державного управління,
президент ВГО «ЕЛІТА ДЕРЖАВИ»,
письменниця

МАРІЯ – ПРОВІДНИЦЯ

У нашому житті трапляються зрідка, але дуже вчасно такі люди, які напрочуд гармонійно вставляють в твоє становлення, як особистості, професіонала особливі яскраві пазли, що допомагають усвідомлювати нові етапи досягнень або масштабність мрій.

Марія Пірен саме з таких людей, з якими мені пощастило жити у нашій сучасності. Уперше я прослухала її лекцію у 2003 році (до першої, Помаранчевої революції) в Національній академії державного управління при Президентові України та була вражена її далекоглядністю, оптимістичністю та особливою харизматичною суттю. Особливо тоді уразило, як пані Марія вміла поєднати у своєму виступі добре ставлення до людей, віру в особливий шлях нашої країни та стимулювати слухачів до невпинної праці на суспільне благо.

Я стала магістром державного управління і декілька років поспіль, згадуючи в тому числі, той виступ, вирішила вступити до аспірантури та

писати наукову дисертацію саме на кафедрі, де працювала Марії Пірен. Окрім цього, мені було важливо отримати поради саме від Марії Іванівни, адже за цей час була створена Всеукраїнська громадська організація «ЕЛІТА ДЕРЖАВИ» для випускників Академії, винайдена ідеологія Унікальна Українська Духовна Демократія і саме професорка Пірен, визнана в професійній спільноті державного управління та соціології фахівчиня, яка багато років займалася питаннями елітології, могла спрямувати, враховуючи її досвід, ідеї нашої спільноти на більш якісний рівень.

Завдяки порадам та підтримці доктора соціологічних наук, професора Пірен Марії Іванівни було проведено чимало наукових та громадських заходів Академії та нашої Організації, покращена структура та зміст моєї кандидатської дисертації «Особливості соціалізації молодих політико-управлінських кадрів у умовах суспільної трансформації в Україні», яка була захищена у 2013 році.

Із вдячністю члени ВГО «ЕЛІТА ДЕРЖАВИ» власними коштами підтримали ідею Марії Іванівни видати наукову книгу «Елітологія», яка вийшла у світ у 2014 році. Гроші від реалізації книги професорка Пірен направила на лікування дітей, хворих на рак.

Від імені нашої громадської організації «ЕЛІТА ДЕРЖАВИ», почесним членом якої є професорка Пірен з 2008 року, зазначу, що пані Марія не лише науковець, письменниця, талановитий оратор та добра людина.

Науковиця в уявленні багатьох людей, що мали коли-небудь з нею справу, справжня Марія – духовна провідниця, оберіг успішного розвитку особистостей та нашої держави України в цілому.

Марія Іванівна як ніхто інший розуміє цінність формування нової еліти – інноваційної, творчої, ініціативної, духовної, компетентної, професійної, відповідальної з державницькою позицією, порядної у діях, здатної до працелюбства, моральної культури, толерантності, терпимості.

Наскрізною лінією усього життя і діяльності Марії Іванівни є духовні цінності – базові у формуванні особистості та пронизують її функціональну роль у суспільстві через такі ціннісні складові як добро, свобода, істина, правда, творчість, краса, віра, любов.

Науковиця зазначає, що саме «людина, творча особистість, громадянин суспільства покликаний Божим «даром життя» реалізувати свою громадянську позицію у суспільстві через систему складових

Божої Благодаті – великої сили духу та духовної цінності, що має бути присутня у кожній людині через її працю над власним духом. І якщо слово «людина» як найцінніший суспільний феномен звучить гордо, то тільки через Божу Благодать, бо саме вона дає людині, як найважливішому у Всесвіті творінню Господньому, найбільше можливостей через розум, працю, творчу думку, яку часто в суспільстві називають «іскрою Божою», що закономірно з'являється, особливо коли у суспільстві відбуваються громадянські негаразди, де перемагає матеріальне над духовним, аморальне над моральним, неправда над правдою («Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні», 2016).

*Співпраця з Святійшим Патріархом Київським і всієї Руси-України
Філаретом Денисенком*

Протягом всього життя Марія Іванівна тісно співпрацює з Святійшим Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом Денисенком, Київською православною богословською академією, бере активну участь в організації і проведенні конференцій академії, а також долучає до участі викладачів кафедр і студентів.

Віталій Клос,
проректор з наукової роботи Київської
православної богословської академії,
доктор наук з богослов'я, професор,
священник академічного храму святого
апостола і євангелиста Івана Богослова,
протоієрей

Миті спілкування зі світлою людиною з великим серцем

Сьогодні вже й не пригадаю коли ми познайомились та вперше спілкувалися з Марією Іванівною Пірен, але кожна така зустріч, сповідь у храмі святого апостола і євангелиста Івана Богослова, що на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря, дискусії на міжнародних конференціях в Київській православній богословській академії, чи ж розмова телефоном залишають щось світле й проникливе.

Слова, які дуже часто промовляє в різних товариствах шановна та знана не тільки в Україні, але й у всьому світі науковиця з великої літери, доктор соціологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік АНВШ, «Жінка-науковець – 2000» за визнанням міжнародного біогра-

фічного Інституту США – пані Марія – чи то на великих наукових зібраннях, чи то на захистах дисертацій, чи ж у невеликому колі людей, або ж в особистому спілкуванні наповненні глибинним змістом та онтологічними християнськими сенсами.

Не випадково на всіх міжнародних конференціях у Київській православній богословській академії впродовж багатьох років саме

пані Марія виступає на пленарних засіданнях, а актову залу дякує їй за сказане влучно слово гучними оплесками.

Пригадую одну з таких конференцій, яка відбувалася у Видубицькому Свято-Михайлівському чоловічому монастирі ще 17 вересня 2010 року в Спасо-Преображенському трапезному храмі обителі з назвою «Видубицький Михайлівський Монастир – погляд крізь віки» й була присвячена славному 940-літньому ювілею святині.

*Урочисте засідання розпочав-
лось з молитви і вітального слова
намісника монастиря єпископа
Переяслав-Хмельницького і Борис-
пільського Епіфанія (сьогодні
Блаженнішого Митрополита
Київського і всієї України,
предстоятеля Української
Православної Церкви).*

В подальшому лунали вітальні адреси від архієреїв і представників різних інституцій та наукові доповіді Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета Денисенка, знаних київських професорів і докторів, дослідників історії Михайлівської обителі.

Особливе враження на учасників урочистого наукового заходу справила доповідь Марії Іванівни, яка торкнулася важливих питань щодо осмислення нашої дійсності в контексті потреб демократизації українського суспільства та формування власної еліти.

Можливо багато хто й сьогодні дивується тій силі духу та волі, ревності не тільки в молитві, але й у всіх справах, які здійснює ця мудра та нездоланна жінка. Для молодих науковців це здивування не

перестає поставати в уяві, коли говориш про Марію Іванівну, як автора, як людину, що невтомно працює в царині науки впродовж багатьох десятиліть і кожного року на світ Божий з'являються нові монографії, як втілені ідеї та наукові напрацювання авторки, що за своєю природою містять глибоке християнське коріння.

Так, варто згадати, на наш погляд, монографію «Феномен духовності в культурі публічного врядування територіальних громад: соціо-психологічний аналіз» (2018), яка є своєрідним посібником-практикумом призначеним для керівників органів місцевого самоврядування, фахівців територіальних громад і студентів з метою їх підготовки на професійно-духовних засадах до публічного врядування у територіальних громадах та просвітницької роботи серед громадян з урахуванням історичного досвіду України.

Грунтовною, на моє глибоке переконання є монографія, що з'явилася на світ у 2020 році з назвою «Сучасна освітянська парадигма підготовки особистості фахівця задля сталого розвитку України», де досить оригінально обґрунтоване бачення сучасної освітянської парадигми підготовки особистості фахівця на інноваційних, духовних засадах мислення з урахуванням екологічної, національної безпеки, щоб жити і працювати «чинно та відповідально перед своєю совістю і Богом».

Можна багато писати про Марію Іванівну, як науковицю з великим досвідом і прекрасну ораторку, без кінця згадувати різні міжнародні конференції чи аналізувати різні наукові монографії та публікації, хоча б з числа тих, які можна прочитати в збірнику «Православ'я в Україні», але хотілося б хоча б декілька слів написати про неї, як жінку-християнку, жінку-мироносицю, яка не тільки на словах, але власним прикладом показує, як потрібно вірити в Бога та молитися.

У мене на все життя залишаться в пам'яті її слова «Бог веде», які виявляють її віру в Божий Промисел. Коли Марія Іванівна проживала в Києві, то кожної неділі та свята вона приступала до сповіді та приймала Святі Христові Тайни. Духовенство нашого храму й студенти академії, багато з яких вже й самі стали священниками, й до тепер згадують її ревність у молитві.

Дай Боже ще багато років доброго, плідного і щасливого життя Марії Іванівні!

Ольга Михайлівна Петрос,
доктор наук з державного управління,
професор, директор Інституту
експертно-аналітичних та наукових
досліджень Національної Академії
Державного управління при
Президентові України,

**МАРІЇ ІВАНІВНИ ПІРЕН – З БЕЗМЕЖНОЮ ПОВАГОЮ,
ВДЯЧНІСТЮ І ЛЮБОВ'Ю**

*У світі є люди різної долі... Різної вдачі,
таланту і волі. Є ті що мають усього багато,
але не знають як лад тому дати...
І ЛИШЕ ОБРАНІ ВМІЮТЬ СВІТИТИ!!
НЕ ГНУТИСЬ, А ЖИТИ, ТВОРИТИ, ЛЮБИТИ!*

*Яскравим Сяйвом у сузір'ї Обраних є МАРІЯ ІВАНІВНА ПІРЕН.
Високоповажна Професорка, прекрасна Жінка, великого серця і
світлої душі Людина! Неперевершений Наставник і Учитель!!!*

*Про Марію Іванівну я дізналася в Національній академії
державного управління при Президентові України у 2000-х роках –
задовго до того, як випала нагода особисто познайомитися з нею на
обговоренні дисертаційної роботи її аспірантки.*

*Проте, академічна, і, передусім, слухацька «пошта»
викристалізувала та з приємністю ділилася враженнями про напрочуд
професійну, талановиту, креативну та ще й дуже доброзичливу
професорку – Марію Іванівну Пірен.*

*Мені ж запам'яталися і глибоко запали в душу її настанови у
вітальному слові для першокурсників нашої академії .. Ці слова були
повчальні не лише для слухачів, але слугували прикладом та мотивом
до розвитку педагогічної майстерності викладачів.*

*Завжди виважений та високоморальний, глибоко духовний підхід
до кожної справи, кожного мовленого чи прописаного слова...*

Відданість, жертовність і безмежна спрага творити і служити Людям, Справі, своїй Батьківщині!

Її беззаперечна віра у Добро, у Людей, а Віра в Них – через Віру у Бога, вражають...

Спілкування і співпраця з Марією Іванівною – це святкова сторінка у календарі життів кожного, кому пощасливило бути з нею знайомим, близьким, рідним.

Хочу щиро подякувати Вам, люба моя Марія Іванівна, дорога моя Людино, за хай і небагато, але такі прекрасні сторіночки святкових відчуттів, які Ви з щирістю вплели в календар мого життя ...

Бажаю Вам Многая Літа – у Здоров'ї, Натхненні, Творчості!

Любіть, Творіть, Живіть – Світіть, дорога наша Марія Іванівна!!!

Нам так потрібне Світло Вашого Таланту, Вашої Любові!!!

Лілія Василівна Гонюкова,

*доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри суспільного
розвитку і суспільно-владних відносин
Національної академії державного
управління при Президентові України*

Марія Іванівна Пірен працювала в Національній академії державного управління при Президентові України близько двадцяти років. За цей час неодноразова нагороджувалась подяками слухачів Академії та адміністрації. Марія Іванівна проявила себе не тільки як блискучий викладач і оратор, а як новатор, яка започатковувала нові навчальні дисципліни, готувала до них науково-методичне забезпечення. Це такі дисципліни як «Конфлікти в публічному управлінні», «Етнополітика», «Публічна політика» та інші. Особливу увагу Марія Іванівна звертала на академічну добросовісність, порядність і людяність за що їй вдячні слухачі і колеги. Марія Іванівна активну участь брала у науковій роботі кафедри. За її участі вийшли

такі наукові праці, як «Розвиток культурного потенціалу державних службовців в Україні», «Суспільно-політичні реформи», «Реформування державної політики в Україні: теоретико-методологічні засади дослідження та впровадження» та інші.

За роки роботи в Академії Марія Іванівна виховала цілу плеяду молодих науковців:

Осадчук Володимир Іванович

Лагутов Юрій Ернестович

Даниляк Олександр Олександрович

Гаврилюк Алла Михайлівна

Григорчак Ігор Михайлович

Савенко Світлана Олександрівна

Красівський Денис Орестович

Плецан Христина Василівна

Дмитрієва Людмила Дмитрівна

Кулик Олександр Михайлович

Федчун Ніна Олексіївна

Василенко Олена Михайлівна

Лосіхін Олег Олегович

Тулімова Ольга Геннадіївна

Козловський Євген Вікторович

Кондратюк Андрій Анатолійович та ін.

Теми, що обирали для дослідження спільно наставник і аспірант завжди були актуальні і сприяли розвитку науки державного управління.

Ми з вдячністю згадуємо невичерпну енергію Марії Іванівни і її доброту. А професіоналізм Марії Іванівни і її почуття обов'язку завжди був нам дороговказом.

Разом з тим, окрім НАДУ при Президентові України Марія Пірен тісно співпрацює з різними закладами освіти, читаючи лекції у Державній академії керівних кадрів освіти (ДЗВО «Університет менеджменту освіти»), Інституті психології імені Г. С. Костюка Національної Академії педагогічних наук України, Національному авіаційному університеті, Міжрегіональній академії управління персоналом (МАУП) та ін.

Людмила Миколаївна Карамушка,
академік НАПН України,
доктор психологічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
заступник директора з науково-
організаційної роботи та міжнародних
наукових зв'язків, завідувач
лабораторією організаційної та
соціальної психології
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України

Моє знайомство з Марією Іванівною Пірен, доктором соціологічних наук, професором, заслуженим діячем науки і техніки України, відбулося у 1993 році, тобто 28 років тому...

Це сталося під час проведення у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича першої Міжнародної науково-практичної конференції з конфліктології «Природа, феноменологія та динаміка конфліктів у сучасному світі», яка, на мій погляд, започаткувала розвиток конфліктології, як міждисциплінарної дисципліни в Україні, в перші роки отримання Україною незалежності. На конференції було проведено змістовне пленарне засідання та ряд секцій, де було представлено широке коло досліджень з конфліктології, які здійснювалися соціологами, психологами, філософами, політологами та ін. а також видано збірник наукових тез у 2 частинах. Також відбулося знайомство з основними напрямками освітньої та наукової діяльності Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, його неповторною історичною будівлею. Для мене це були мої перші кроки як керівника лабораторії психології управління Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України, тоді ще кандидата психологічних наук, тому презентація наукових результатів з проблеми управлінських конфліктів в закладах середньої освіти було для мене дуже важливою.

І хочу зазначити, що я, як і кожен учасник конференції, відчув на собі подих активності, ініціативності, патріотичної позиції, відданості своїй справі, і водночас, теплоти, душевності, підтримки Марії Іванівни Пірен, організатора цієї конференції, на той час керівника однієї із провідних кафедр університету. У ті дні ми також

всі закохалися в місто Чернівці, знайомство з яким нам також «подарувала» Марія Іванівна.

Потім була співпраця з Марією Іванівною в рамках неповторних наступних II-ої та III-ої міжнародних науково-практичних конференцій з конфліктології «Молодь: проблеми конфлікту в період переходу до демократичного суспільства» (Чернівці, 1994 р.), «Конфлікти в суспільстві: діагностика і профілактика» (Київ, 1995 р.). Незабутньою стала також участь у підготовці унікального видання «Словника-довідника термінів з конфліктології» (Київ-Чернівці, 1995), одним із ініціаторів якого також була Марія Іванівна Пірен.

Яскравим прикладом нашої співпраці з Марією Іванівною була також участь в V Європейському конгресі з психології, який було організовано Європейською Асоціацією професійних об'єднань психологів, і на якому було представлено результати наукових досліджень з усіх напрямків психології. Конгрес відбувся в 1997 році у місті Дубліні (Ірландія). Це був той час, коли українські вчені робили перші кроки у міжнародній співпраці, долаючи всі організаційно-психологічні та фінансові бар'єри, які виникали на цьому шляху, і достойно представляючи результати свої наукових розробок.

Марія Іванівна відіграла також важливу роль у моєму подальшому науковому становленні, оскільки приймала участь у розширеному засіданні лабораторії психології управління (як експерт), на якому рекомендували до захисту мою докторську дисертацію, позитивно оцінивши результатами мого наукового дослідження (2000 р.). Вона також виступала експертом та опонентом багатьох кандидатських дисертацій, підготовлених надалі під моїм керівництвом, в рамках діяльності спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій в Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

І завжди це були конструктивний аналіз, слушні зауваження та побажання. А неповторні виступи Марії Іванівні на засіданнях спецради під час захисту дисертацій, залишаються прикладом наукової принциповості і водночас партнерської підтримки для тих, хто робив свої перші важливі кроки у науковій сфері.

Дякую долі за зустріч та співпрацю з Марією Іванівною Пірен.
Натхнення, нових творчих ідей, довголіття бажаю!

Олена Іванівна Бондарчук,

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології управління ДЗВО «Університет менеджменту освіти», член Української асоціації організаційних психологів та психологів праці

М. І. Пірен почала працювати на кафедрі психології управління ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (у ті часи – Державна академія керівних кадрів освіти) на засадах сумісництва у буремні 90-і роки, часи становлення української державності. Будучи палким патріотом України, Марія Іванівна зосередилась на той час на вивченні актуальних психологічних проблем молодого держави, зокрема, психології становлення національної самосвідомості, духовності, психологічних проблем формування української еліти, конструктивного розв'язання політичних, соціальних, міжетнічних, міжконфесійних та ін. конфліктів.

М. І. Пірен органічно увійшла в освітній процес, презентуючи свої напрацювання широкій освітянській спільноті (керівним, педагогічним, науково-педагогічним кадрам, працівникам методичних і психологічних служб системи освіти) з усіх регіонів України, які проходили підвищення кваліфікації в Університеті. Зміст лекцій, тематичних дискусій, семінарських занять відрізнявся актуальністю, діалогічним характером, емоційно насиченою атмосферою конструктивної дискусії. Заняття, проведені Марією Іванівною, завжди викликали інтерес і схвальні відгуки слухачів. Особливо запам'яталися блискучі заняття на теми: «Психологія національної самосвідомості: сутність та шляхи становлення», «Роль закладів освіти у формуванні управлінської еліти», «Духовні цінності громадянського суспільства», «Психологічні умови попередження і розв'язання конфліктів у закладах освіти» та ін.

Викладала Марія Іванівна і у майбутніх психологів, готуючи їх до конструктивного розв'язання конфліктів у професійній діяльності, керувала магістерськими роботами, які були успішно захищені і високо оцінені.

Вагомий внесок М. І. Пірен у післядипломну освіту педагогічних працівників різних рівнів освіти є безцінним. Власним прикладом вона показала, яким має бути справжній викладач вищої школи, який поєднує науку і практику в якісному освітньому продукті, вміє його донести до споживачів освітніх послуг, зацікавити, актуалізувати прагнення застосувати здобуті психологічні знання у практиці професійної діяльності. Напрацювання Марії Іванівни, презентовані у посібниках, підручниках, монографіях («Конфліктологія», «Етнопсихологія» та ін.), не втратили своєї актуальності та використовуються в освітньому процесі.

Не втрачаємо зв'язків з М. І. Пірен й понині, слідкуємо за її напрацюваннями, якими вона охоче ділиться з нами. Вважає наукова інтуїція дослідниці, яка завжди працює на вістрі актуальних психологічних проблем сьогодення і знаходить шляхи їх вирішення, часто випереджаючи час. Многії літа наукової творчості, дорога Маріє Іванівно!

Микола Федорович Головатий
доктор політичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України

Особистість, що заслуговує Божої та суспільної благодаті

Як жаль, що класиків, а то і просто визначних особистостей, у нас, українців, сучасники визнають не те, що запізно, але почасти, коли їх взагалі поряд немає. Тому, я досить прихильно поставився до

запитання: «Чи не могли би Ви сказати декілька слів на адресу знаної вітчизняної вченої?» (Ім'я не вказую навмисно). Погодився, бо знаю цю Людину багато років у двох іностанях, які їй життєво притаманні: науковій і особистісній.

Вважаю, що цінність справжнього науковця конче необхідно поціновувати у тісному поєднанні двох складових: першої, що засвідчує про наукові доробки; другої, суто людської – соціально-гуманістичної складової вченого.

В першому випадку, беремо до уваги досить формальні речі: доктор соціологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, автор декількох сотень знаних і оригінальних наукових праць.

Наукову палітру, характер творчого доробку вченої та мозаїку її пошуку навіть важко осягнути: соціологія, політологія, релігієзнавство, етнополітика, конфліктологія, елітологія, культура, державне управління... Перелік тематичних спрямувань робіт цієї непересічної особистості можна продовжувати. Важливо інше, що єднає таку наукову, здавалося б, несумісну мозаїку?

Переконаний, що природній талант цієї вченої кристалізувався з дитинства, з батьківського роду, з власного сімейного оточення, з уміння адаптуватися в будь-яких, зокрема, і надто складних наукових колективах. ВОНА має величезний гуманістичний, потенціал, є дійсно Особистістю.

Наука, не мени високо відповідальна, об'єктивістська сфера людського буття. Вона ще й та сфера, яка за будь-яких обставин вимагає не просто людської відповідальності, чесності, любові, але й гуманізму, людинолюбства, у його найглибшому розумінні як чи не найкращої людської якості.

Господь Бог цю українську вчену такою якістю наділив сповна, хоча, на превеликий жаль, великого горя і бід їй також довелося здолати стільки, що диву даєшся – чому це спало на плечі тендітної, стриманої, і навіть іноді, сором'язливої професорки.

Ця жінка-вчений посідає гідне місце серед українських соціологів, політиків, культурологів і ніколи не хизувалася своїми монографіями, підручниками, навчальними посібниками чи статтями, не вивищувалась серед інших своїми досягненнями, щоб засвідчити

грунтовність наукових доробків, обізнаність, хоча у багатьох випадках, заслуговувала такої поведінки, у порівнянні з іншими.

З роками, вона стає ще більш стриманою, виваженою, і не за часом, шляхетною, за що її люблять і поважають сотні учнів – вихованих нею, молодих і вже відомих науковців.

У вступі до підручника «Соціологія релігії» (Київ, вид-во МАУП, 2008 рік), яку вона присвятила любимій донці Валентині авторка наводить слова філософа Платона: «Душа ніколи не побачить краси, якщо вона сама першою не стане прекрасною, тому кожна людина, яка бажає бачити прекрасне і божественне повинна розпочати з того, щоб самій зробитися прекрасною і божественною».

Вчена з Великої Літери і Людина, про яку я часто з пієтетом думаю – живе саме за таким правилом і ще більше заслуговує на людське пошанування і на Боже благословення.

*Ім'я цієї чудової Людини – **Марія Іванівна Пірен.***

Вклоняюся їй і зичу всіляких благ.

У вересні 2014 року Марія Іванівна повернулася у рідні Чернівці. Проте зрадити професійному покликанню не змогла. Індивідуальність професорки, її неповторна своєрідність, потенційні можливості висвітлюють значимість професійної діяльності, її життєву цінність для Марії Іванівни. Як віртуоз-музикант, який досконало володіє своїм музичним інструментом, зливаючись з ним в єдине ціле, під час виконання музичного твору витягує з нього дивовижної краси і сили мелодію, яка зачаровує душу, народжує образи і в той же час і сам музикант стає цією мелодією (гармонійна чарівна триєдність), так і науковиця досягає блискучих результатів у своїй діяльності, віртуозно використовуючи власну індивідуальність, свій талант!

Марія Іванівна – науковець, наставник, педагог, особистість з твердою життєвою науковою позицією, власним професійним почерком, у якій є своя філософія життя, яку вона ніколи не зраджує, яка щиро віддає свої знання студентам, своїм «науковим дітям», адже тільки творча, самодостатня особистість може віддавати і від цього отримувати задоволення! Вона завжди чесна перед собою і може за

правду боротися, що свідчить про її силу, сміливість, внутрішню свободу, яскраву індивідуальність

Марія Іванівна з повагою ставиться до наукових інтересів майбутніх фахівців соціальної роботи, допомагає їм розв'язувати психолого-педагогічні проблеми, зрозуміти власний внутрішній світ, вибудувувати свою власну наукову, життєву позицію, спираючись на вічні цінності: справедливість, правду, добро, порядність, гуманізм.

Науковиця активно ініціює і долучає викладачів кафедри соціальної роботи та кадрової політики Буковинського державного фінансово-економічного університету до проведення конференції «Особливості соціально-гуманітарної політики держави та правове забезпечення її реалізації». До участі в конференції долучилися науковці Буковинського державного фінансово-економічного університету, Інституту регіональних досліджень НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, WSG Bydgoszcz, Polska, University of Economy, Bydgoszcz (Poland), Тернопільського національного економічного університету, Черкаського державного технологічного університету та ін.

Круглий стіл «Вступ України в ЄС: переваги та проблеми очима молоді», 26 листопада 2014 р.

Кафедра на чолі з Марією Іванівною долучається до організації і проведення ювілейної міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю БДФЕУ (м. Чернівці, 15 жовтня 2014 р.) «Інноваційні виміри розвитку економіки в умовах глобалізації»; круглих столів на тему «Вступ України в ЄС: переваги та проблеми очима молоді» (26 листопада 2014 р.), «Україна – Європейська держава», в якому взяли участь викладачі та студенти університету, представники громадських та політичних організацій (15 травня 2015 р.) та ін.

З метою дослідження ціннісних орієнтацій, способів і механізмів демократизації управління, європейських цінностей в суспільно-політичному житті, трансформації суспільства шляхом реформування у 2015 році кафедра на чолі з Марією Іванівною організовує і проводить міжнародну науково-практичну конференцію «Формування ціннісних орієнтацій в контексті євроінтеграції: шляхи та механізми» (м. Чернівці, Україна, 15-16 жовтня 2015 р.).

Кафедра не залишилась осторонь подій на сході країни, бере активну участь в організації благодійних акцій щодо збору коштів для бійців в зоні АТО, збору медикаментів та продуктів харчування для учасників антитерористичної операції в східних регіонах України; коштів, продуктів харчування, інших необхідних речей для бійців 128-ї гірсько-піхотної бригади ЗСУ; збору макулатури для підтримки Окремого Добровольчого батальйону «Карпатська Січ», благодійних кондитерських ярмарок та ін.

Листопад 2014 р., під час благодійної акції щодо збору коштів для українського війська

Працюючи у Буковинському державному фінансово-економічному університеті (з 01.09.2014 р.) Марія Іванівна активно включається у підготовку фахівців спеціальності «Соціальна робота».

Захист практики студентів 1-випуску магістрів спеціальності «Соціальна робота», 2015 р.

Майбутні фахівці із захопленням слухають лекції, готуються до практичних занять, проходження практики, використовуючи посібники, підручники професорки. Так, з'являються нові проекти, конференції, круглі столи, які сприяють формуванню наукових і світоглядних позицій здобувачів, а часом і життєвих виборів, життєвих орієнтирів.

Кафедра бере активну участь у всіх заходах університету. Кожного року 9 травня відбувалось покладання квітів до пам'ятників невідомим солдатам Червоної армії з нагоди Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (9 травня 2015 р.).

Покладання квітів з нагоди Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, 9 травня 2015 р.

Традиційно, для кожного освітнього закладу чудовим і хвилюючим святом є День Знань. Це день, із якого починається дорога в майбутнє для кожного з нас. Це день, що дає можливість дорослим повернутися у свої золоті роки, а студентам – до своєї другої домівки, університет. Усім, хто в цей День йде до закладів освіти здобувати знання, бажають досягти своєї мети у житті, знайти взаєморозуміння з викладачами та батьками, зустріти добрих і надійних друзів. Марія Іванівна завжди нашим дорогим першокурсникам бажала – «впевнено йти по дорозі Знань, вона цікава і по-справжньому нескінченна! Щастя Вам!»

Студенти 1 курсу спеціальності «Соціальна робота», 1 вересня 2015 р.

29 жовтня 2015 р. викладачами кафедри соціальної роботи та кадрової політики і кафедри фінансів спільно з магістрами

спеціальностей «Фінанси і кредит» та «Соціальна робота» проведено круглий стіл, приурочений 25-ій річниці студентської Революції на граніті 2-17 жовтня 1990 р., де окреслено здобутки та прорахунки, а також проведено паралелі із сучасними подіями листопада 2013-лютого 2014 р.

Круглий стіл, приурочений 25-ій річниці студентської Революції на граніті 2-17 жовтня 1990 р., 29 жовтня 2015 р.

Цікавим, інформаційно насиченим було відзначення Дня працівника соціальної сфери. Зокрема 4 листопада 2015 року проведено зустріч з заступником директора Департаменту соціального захисту населення в Чернівецькій області, Півнем Юрієм Йосиповичем, яка сприяла обміну соціальним досвідом, знаннями, навиками роботи тощо.

Зустріч з нагоди святкування Дня працівника соціальної сфери з заступником директора Департаменту соціального захисту населення в Чернівецькій області, Півнем Ю. Й., 2015 р.

Юрій Йосипович акцентував увагу студентської молоді на потребі суспільства у кваліфікованих соціальних працівниках, орієнтованих на виконання наступних соціальних послуг; проблемах реформування соціальної галузі в Україні; особливостях працевлаштування та вимогах до кваліфікованих фахівців.

11 листопада викладачами кафедри соціальної роботи та кадрової політики БДФЕУ викладачами кафедри організовано для студентів поїздку до Чернівецького обласного комунального закладу «Магальянський дитячий будинок-інтернат».

Візит до Чернівецького обласного комунального закладу «Магальянський дитячий будинок-інтернат», 11 листопада 2015 р.

Представники адміністрації інтернату ознайомили студентів спеціальності «Соціальна робота» із специфікою роботи закладу, провели екскурсію та познайомили з вихованцями (64 особи віком від 7 до 60 років). На прикладі психологічної роботи студентів з пацієнтами

(тут живуть люди із синдромом Дауна, олігофрени, інваліди 1 та 2 груп, хворі на ДЦП тощо) були зроблені висновки щодо змін ціннісних орієнтацій молоді в сучасних реаліях.

Упродовж шести років триває тісна співпраця між кафедрою і Чернівецькою обласною громадською організацією інвалідів-візочників «Лідер». А все розпочалось 27 листопада 2015 р., у приміщенні Чернівецької міської ради з нагоди відзначення Міжнародного дня толерантності (16 листопада) та Міжнародного дня інвалідності (3 грудня) з метою посилення уваги до проблем інвалідів, захисту їх гідності, прав і благополуччя відбувалась зустріч студентів спеціальності «Соціальна робота» Буковинського державного фінансово-економічного університету з представниками Чернівецької обласної громадської організації інвалідів-візочників «Лідер» та інших громадських організацій інвалідів м. Чернівці.

Зустріч з нагоди відзначення Міжнародного дня толерантності (16 листопада) та Міжнародного дня інвалідності (3 грудня), 27.11.2015 р.

17 грудня 2015 року напередодні дня Святого Миколая спільно з викладачами кафедри соціальної роботи та кадрової політики проведено благодійну акцію з метою допомоги самотнім літнім людям. До заходу долучилися студенти БДФЕУ. Як наслідок – на благодійні внески було закуплено солодкі подарунки та предмети особистої гігієни для мешканців геріатричного пансіонату, що в обласному центрі (м. Чернівці, вул. І. Підкови, 13).

За багаторічну сумлінну працю, вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та плідну науково-педагогічну діяльність завідувача кафедри соціальної роботи та кадрової політики Буковинського державного фінансово-економічного університету Марію Іванівну Пірен нагороджено грамотою Міністерства освіти і науки України, 2015 рік.

*VI міжнародна науково-практична студентська конференція
«Букова віть», 2016 р.*

Щороку в стінах Буковинського державного фінансово-економічного університету на базі кафедри соціальної роботи та кадрової політики проводиться міжнародна студентська науково-

практична конференція «Букова віть», матеріали якої видаються окремим збірником проводилась. Зокрема до участі у VI міжнародній науково-практичній студентській конференції «Букова віть» (26-27 квітня 2016 р.) було подано понад сто наукових доповідей, які готувались студентами у восьми напрямках роботи конференції.

*«Година пам'яті» з нагоди 71-ї річниці Перемоги
у Великій Вітчизняній Війні, 5 травня 2015 р.*

Кафедрою проводились щорічно загальноуніверситетські заходи з нагоди закінчення радянсько-німецької війни, на які запрошували учасників бойових дій, викладачів, студентів.

Позитивним моментом стала участь у конференції студентів із-за кордону та інших закладів вищої освіти України. Зокрема, в ній взяли участь молоді науковці з Литовського едукологічного університету, Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Кафедра соціальної роботи та кадрової політики, реалізуючи дослідницькі проекти відповідно до теми «Геополітичні аспекти реалізації соціальної та кадрової політики в Україні», бере участь в конференціях «Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України» (Київ, 5-6 листопада 2015 р.), «Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку» (Київ, 27 травня 2016 р.), «Публічне управління та адміністрування: розвиток і впровадження» (Київ, 17 листопада 2016 року.) та ін., які проводились у НАДУ при Президентові України.

Варто зазначити, що тісна співпраця і дружба Марії Іванівни з Київською православною богословською академією з роками лише зміцніла, науковиця бере активну участь, а також долучає викладачів кафедри до тісної співпраці, участі в щорічній міжнародній науковій конференції «Православ'я в Україні».

Міжнародна наукова конференція «Православ'я в Україні», присвячена 1000-літтю духовних зв'язків України з Афоном (1016-2016) та 25-літтю Помісного Собору Української Православної Церкви (2016 р.)

Вручення дипломів випускникам БДФЕУ, 2016 р.

Першого вересня 2016 року внаслідок реорганізації Буковинського державного фінансово-економічного університету шляхом приєднання до Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича кафедра на чолі з Марією Іванівною розпочала свою діяльність у складі факультету педагогіки, психології та соціальної роботи (кафедра соціальної роботи та соціального управління).

Надзвичайно цікавими були щорічні новорічні і різдвяні колядки-щедрівки студентської спільноти (традиційні для БДФЕУ) – величальні обрядові співи підкреслюють естетичні ідеали нації, дозволяють зрозуміти вектори руху часу в сучасній картині світу

Новорічно-різдвяні привітання викладачів кафедри, 2016 р.

*Зустріч зі стейкхолдерами з нагоди відзначення
Дня працівника соціальної сфери, 2017 р.*

Щорічні зустрічі з нагоди відзначення Дня працівника соціальної сфери (і не лише) з заступником директора Департаменту соціального захисту населення в Чернівецькій області, Півнем Юрієм Йосиповичем сприяли обміну соціальним досвідом, знаннями, навиками роботи тощо (2017 р.). Зустрічі дозволяли кафедри, як зазначала Марія Іванівна, «тримати руку на пульсі» соціальних змін.

Захист курсових робіт, 2017 р.

У 2017 році внаслідок об'єднання кафедр Марія Іванівна продовжує працювати професором кафедри педагогіки та соціальної роботи. Незгасима енергія, унікальне прогностичне бачення подій, життєві і наукові пріоритети науковиці знаходять своє відображення у книгах.

Кафедра педагогіки та соціальної роботи, 2017 р.

Перший випуск магістрів спеціальності «Соціальна робота», 2017 р.

3-4 травня 2018 року на базі факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Соціальна робота і проблеми міграційних процесів у глобалізованому світі».

Міжнародна науково-практична конференція «Соціальна робота і проблеми міграційних процесів у глобалізованому світі», 2018 р.

Конференція поєднувала три складові: пленарне засідання, яке відбулося в Зеленій залі університету, круглий стіл «Просвітницька робота по формуванню та утвердженню європейських цінностей і високої культури публічного управління в органах місцевого самоврядування територіальних громад», який працював в приміщенні Чернівецького Центру розвитку місцевого самоврядування та секційні засідання на базі факультету педагогіки, психології та соціальної роботи.

*Круглий стіл
«Просвітницька робота
по формуванню та
утвердженню
європейських цінностей і
високої культури
публічного управління в
органах місцевого
самоврядування
територіальних громад»,
2018 р.*

24 травня у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток» особлива увага вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків шести країн (Бельгії, Фінляндії, Німеччини, Польщі, Словаччини, України) зосереджувалась на актуальних проблемах становлення та розвитку соціальної роботи, пошуку шляхів їх вирішення, обміні кращими вітчизняними та міжнародними практиками щодо організації підготовки соціальних працівників та їх професійної реалізації.

Марія Іванівна представила науковій спільноті монографію «Нова парадигма державного управління та корпоративної культури в Україні» (2016) та навчальні посібники-практикуми «Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні» (2016), «Стратегія управлінської культури в соціальній роботі територіальних громад» (2017), «Просвітницька робота в територіальній громаді: професійно-світоглядні засади реалізації» (2018).

IV Міжнародній науково-практичній конференції «Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток»

7 листопада 2019 р. на Центральній площі у Чернівцях студенти і викладачі факультету педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича прийняли активну участь у флешмобі «Не вір очам: життя не чорно-біле», який проводився з ініціативи Національної Асамблеї людей з інвалідністю України та ГО "Чернівецька обласна організація людей з інвалідністю «Лідер» у рамках Регіонального навчально-практичного семінару для жінок з інвалідністю «Сприяння реалізації прав жінок з інвалідністю на особистий ріст та творчий розвиток». Учасниці та учасники флешмобу були вдягнені у чорно-біле вбрання, оскільки ці кольори – символічні.

«Для багатьох інвалідність здається трагічною й асоціюється з чимось страшним, темним, тобто з чорним кольором. Відсутність інвалідності на цьому фоні видається щастям, тобто білим. Так це сприймається, якщо дивитися на ситуацію поверхнево і довіряти лише

очам, які бачать милиці та інвалідний візок. Якщо копати глибше і знайомитися краще з такими людьми, життя втрачає чорно-білий колір», - Валентина Добридіна, голова ГО «Лідер».

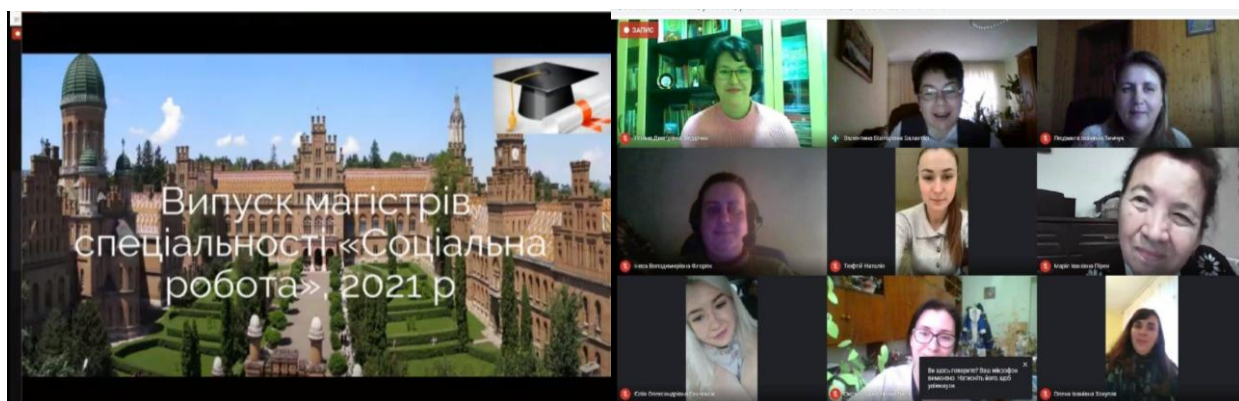

*Флешмоб
«Не вір очам: життя
не чорно-біле»*

Життя Марія Іванівна завжди сприймає як дарунок долі, яким людина має мудро та розважливо розпорядитися. Незважаючи на те, що інколи настають важкі часи у житті, а їх було, нажаль, більше ніж можна собі уявити, також повно приємних речей, які професор надзвичайно цінує.

Науковиця зауважує, що у «кожного є вибір, кожен може досягти успіху, треба лише старанно працювати, а Бог усе управить». І можливо через багато років і наш життєвий шлях ставитимуть у приклад наступним поколінням.

Несподівана пандемія COVID-19 внесла свої корективи і в діяльність освітньої галузі. Освітникам довелося в авральному режимі налаштовувати навчальний процес з очної форми у дистанційну. Звісно, це було складно, але, як зауважує Марія Іванівна – «людина може все, а Бог управить. Треба просто працювати».

Випуск магістрів спеціальності «Соціальна робота», 2020 р.

Марія Іванівна активно працює. У світ виходять нові підручники, посібники «Соціальна робота у територіальній громаді: теорія і практика» (2019), Сучасна освітянська парадигма підготовки особистості фахівця задля сталого розвитку України» (2020), «Освітньо-мотиваційний потенціал демократичного державотворення в Україні» (2021), «Територіальна громада – першооснова демократичних змін і соціального забезпечення» (2021) та ін., які сприяють професійному зростанню майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи, професійна діяльність яких спрямована на якісне надання системи соціальних послуг усім категоріям населення незалежно від їх національності, раси, достатку тощо.

За інноваційну, науково-педагогічну діяльність, співпрацю з інститутами Національної академії педагогічних наук України та з нагоди 145-річчя від дня заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Марію Іванівну нагороджено

Почесною грамотою НАПН України (2020 р.), Почесною відзнакою Чернівецької обласної ради «На славу Буковини» (2021 р.).

Спостерігаючи за життям професорки, спілкуючись з Марією Іванівною, стає зрозумілим – перед нами особистість з чіткою життєвою, науковою позицією, власним професійним почерком, у якої є своя філософія життя, котру вона ніколи не зраджує, яка щиро ділиться своїми знаннями зі здобувачами вищої освіти, нами, своїми «науковими дітьми», адже лише творча, самодостатня особистість здатна віддавати і отримувати від цього задоволення!

Марія Іванівна завжди чесна перед собою і спроможна боротися за правду, а це свідчить про її силу, сміливість, внутрішню свободу, мудрість, виваженість, яскраву індивідуальність. Спілкування з науковицею – це цінний життєвий урок, який допомагає осмислити і переосмислити деякі речі, погляди, подивитися на дещо під іншим кутом зору, ствердитися у власних думках, отримати пораду щодо різних питань як життєвих, так і наукових. А вміння передати свій досвід і мудрість зростаючій молоді, здобувачам наукового ступеню – це талант.

Як писав філософ Спіноза, «Людина є причиною самої себе». Можна впевнено сказати, що Марія Іванівна є причиною любові, поваги до неї. Саме тому вона для нас – її «наукових дітей» є Особистістю, Вчителем, Професіоналом.

Марія Георгіївна Іванчук,
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та
методики початкової освіти, Заслужений
працівник освіти України

Дорогій колезі!

Поважній професорці, Справжній Людині!

У кожного, мабуть, у житті є неповторна мить зустрічі з Величними Особистостями. Їхня велич наповнює душу трепетом, життєвим смислом і натхненням любові до ближнього, безкорисливої відданості праці, неперевершеної творчості. Такою Особистістю для мене є, і вірю, що й для багатьох тих, кому випала доля знати, зустрітися і хоч раз поспілкуватися - МАРІЯ ІВАНІВНА ПІРЕН.

Тож, Дорога Маріє Іванівно! Ви унікальна постать у науці, освіті, культурі. Ви – харизматичний лідер, наділений Божим талантом любити людей і світ, продукувати прогностичні ідеї, невтомна у своєму творчому пошуку.

Вдячна долі за можливість не просто бути колегою на факультеті педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, у витоків якого ми працювали пліч о пліч і працюємо сьогодні, дбаючи про його розквіт, досягнення.

У Вас є чому повчитися, що перейняти, чим збагатитися.

Ви творите, як Нестор-літописець, історію соціальної роботи у громадах, спонукаєте до творчої роботи усіх тих, хто поруч з Вами.

Невтомно віддаючись праці, Ви вмієте передбачати події на два кроки наперед, зберігаючи позитивний настрій, ласкаву посмішку, надзвичайну людяність. У вирі весняно-травневих днів нехай подальше Ваше життя буде світлим і радісним, а сьогоднішні щирі слова-вітання додають життєвої наснаги у скарбничку Вашої доброї душі, теплового серця. Господнього Благословення, міцності духу і подальшої творчої наснаги на благо людства, краю, рідної України.

З великою шанобою, до Вас, дорога Людино, Марія Іванчук

Тетяна Дмитрівна Федірчик,
доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

ЖИТТЄВИЙ ВОГОНЬ ДОБРА, ЛЮБОВІ ТА МУДРОСТІ

*«При майстрах якое легше. Вони – як Атланти.
Держать небо на плечах. Тому і є висота»
Ліна Костенко*

Суспільство та держава може проживати різні етапи свого становлення, різні епохи свого розвитку, часи свого реформування та модернізації. Але освіта завжди залишається тим середовищем, яке спрямоване на запалення полум'я й освітлення душі особистості та підготовку її до життя в сучасному світі, з його викликами, вимогами та трансформаціями. І завжди в освіті є ті, хто ведуть за собою, «запалюють вогонь», жертуючи особистим і «тримають небо», до якого тягнуться інші.

*Життєвий вогонь добра, любові та мудрості пронизує кожен крок освітянки-науковця, педагога-наставника, доктора соціологічних наук, професора, Заслуженого діяча науки та техніки України, **Пірен Марії Іванівни.***

Від вогню запалюються серця інших і цими іншими в 90-х роках стали ми, молоді аспіранти, здобувачі, асистенти педагогічного

факультету (нині факультет педагогіки, психології та соціальної роботи) Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Перші конференції, перші публікації, перші зустрічі з відомими науковцями в галузі педагогіки, психології та соціології... і поруч постать Жінки в науці, що показувала приклад, ініціювала психолого-педагогічні та соціологічні наукові заходи, стимулювала молодь та сприяла розвитку, якою була і є Марія Іванівна.

«Щоб дійти до мети, треба перш за все йти»... І Вона йшла, незважаючи на професійні ситуації, науково-педагогічні завдання, життєві обставини та виклики...

Становлення та розвиток факультету педагогіки, психології та соціальної роботи переплетене з її фундаторами, серед яких Марія Іванівна Пірен, що є авторкою понад 400 наукових праць, зокрема п'яти монографій, низки підручників та навчальних посібників. Вагомими для наукової спільноти та студентів стали: «Основи етнопсихології» (1996), «Основи конфліктології» (1997), «Основи політичної психології» (2003), «Етнополітичні процеси в сучасній Україні» (1999), «Конфліктологія» (2007), «Соціологія релігії» (2008), «Етнопсихологія» (2011), «Лідерство: сутність та реалізація в українському суспільстві» (2012), «Елітологія» (2014), «Державна кадрова політика: шляхи елітизації» (2014), «Нова парадигма державного управління та корпоративної культури в Україні» (2016), «Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні» (2016), «Стратегія управлінської культури в соціальній роботі територіальних громад» (2017), «Просвітницька робота в територіальній громаді: професійно-світоглядні засади реалізації» (2018), «Соціальна робота в територіальній громаді: теорія і практика» (2019), «Сучасна освітянська парадигма підготовки особистості фахівця задля сталого розвитку України» (2020), «Освітньо-мотиваційний потенціал демократичного державотворення в Україні» (2021) та ін.

Марія Іванівна стала ініціаторкою та організаторкою п'яти Міжнародних та п'яти всеукраїнських конференцій з проблем конфліктології; учасницею багатьох міжнародних конгресів з

соціології та психології (Мехіко, Потсдам, Гельсінкі, Сеул, Дублін, Москва, Лондон, Тріполі, Шарм-ель-Шейх, Барселона).

Активна громадянська, державницька, патріотична позиція Марії Іванівни, її організаторські здібності, науковий доробок, просвітницька діяльність, новаторство стали основою визнання її Міжнародним біографічним інститутом США як «Жінки-науковця-2000». Але найбільше досягнення Марії Іванівни – це її учні. Життєвий вогонь добра, любові та мудрості запалив не одне серце студента, аспіранта, докторанта, для яких Марія Іванівна стала науковим керівником, консультантом, порадником, наставником, берегинєю... Серед них багато талановитих науковців, державних діячів, освітніх менеджерів та громадських лідерів. Під керівництвом Пірен М.І. науковий ступінь здобули 35 кандидатів та докторів наук, здійснивши дослідження у галузях: соціології, етнопсихології, конфліктології, елітології, соціальної і політичної психології, кадрової політики та державного управління. Інноваційність мислення Марії Іванівни стало основою її професійної діяльності, яке помножувалось на партнерську взаємодію, мудрість та любов до людей. Професійне та особистісне життя Марії Іванівни стало яскравим взірцем невтомної енергії, що допомагає не лише їй самій, а й тим, хто поруч.

Цінним є те, коли Учитель тішиться успіхам своїх учнів. Марія Іванівна завжди говорить про своїх вихованців як про професійних, перспективних фахівців, людей, що сповнені, як і їх Учитель, бажанням творити нове, шукати шляхи оновлення освіти в умовах її реформування та трансформацій суспільства. І учні у відповідь стають сильнішими, мудрішими, професійнішими, бо переконані, що та віру, надію та любов їх Учителя не можна зрадити. «У чому сенс життя? Служити іншим і робити добро», так стверджував грецький філософ Аристотель, таж живе і працює Марія Іванівна Пірен – Майстер і Атлант, що «тримає наукове небо на плечах...», за що факультетська науково-педагогічна родина їй щиро вдячна.

Шановна Маріє Іванівно!

**Колектив факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
бажає Вам міцного здоров'я, позитивної життєвої енергії,
нових творчих ідей, натхнення і
Божої ласки та благословення на многая літа!**

Сергій Павлович Кармалюк,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та соціальної
роботи Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича*

Жити й творити для людей

В кабінет зайшла впевнена, самодостатня жінка:

- Доброго дня Сергію Павловичу, мене звати Марія Пірен. Цього року маю честь очолити кафедру соціальної роботи та кадрової політики Буковинського державного фінансово-економічного університету.

Саме так, в уже далекому 2014 році, відбулося наше знайомство з цікавою людиною, харизматичним вченим, чудовим організатором, знаним в Україні та світі науковцем - Марією Іванівною Пірен.

Шість років багато чи мало? Якщо вимірювати час роботою то – це просто мить. Якщо ж - спілкуванням – то безмежність... . Марія Іванівна завжди наповнювала цю безмежність новими ідеями, сучасним баченням проблеми та невтомним науковим пошуком.

Надзвичайна інтуїція, потужна працездатність та щира доброта й самопожертва – це ті ключові риси, які характеризують Марію Іванівну.

Марія Іванівна стояла біля витоків підготовки магістрів з соціальної роботи на Буковині, саме їй належала ідея готувати фахівців з управління соціальними процесами в громаді.

Розвиваючи даний напрямок соціальної роботи, вона започаткувала кілька інноваційних навчальних програм, як то «Корпоративна культура і лідерство», «Просвітницька робота в територіальній громаді», «Елітологія» де поєднала навчання студентів в аудиторіях з участю в роботі круглих столів: «Сучасні вимоги до підготовки фахівців місцевих територіальних громад», «Просвітницька робота в територіальних громадах», «Управлінська

культура та проблеми соціального захисту людини в територіальній громаді» тощо.

Досить плідною була наша співпраця з Марією Іванівною в процесі виконання держбюджетної науково-дослідної роботи «Удосконалення методики оцінки процесів соціалізації в контексті формування ціннісних орієнтацій молодого покоління» (ДРН 0115U002187, 2015-2017 рр.).

Залишаючись вірною своїм переконанням, вона сконцентрувала спільні зусилля (М.І. Пірен, С.П. Кармалюк, О.В. Шманько) на опрацювання проблеми ціннісних орієнтацій сучасної української молоді, концептуальних підходів щодо розуміння професійних вимог до молодих фахівців з урахуванням ідей людиноцентризму та гуманізму, вироблені концепції нейтралізації негативних соціалізаційних ефектів.

«Я не знаю звідки беруться в мене усі ці ідеї», каже Марія Іванівна, коли запрошує обговорити чергове своє напрацювання. Однак, я щиро переконаний, що «усі ці ідеї» спрямовані на благо нашого народу та Української держави.

Лілія Василівна Манчуленко,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та
соціальної роботи
Чернівецького національного
університету імені Юрія
Федьковича*

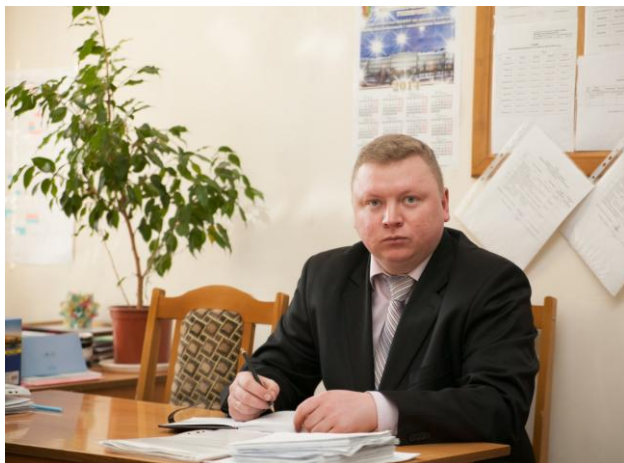
ЖІНКА, яка захоплює..... МАРІЯ ІВАНІВНА ПІРЕН

До знайомства з Марією Пірен..... Одного травневого дня випадково окинула поглядом вулицю Садову у місті Чернівці і погляд зупинився на тендітній, задуманій і трохи сумній жінці, яка впевнено крокувала вулицею. Її очі, ніби читали якусь інформацію, у них пробігали думки. Мою увагу, як представниці жіночої статі,

першочергово привернуло охайно зачесане, викладене у високу зачіску, волосся. Далі очі впіймали охайність одягу і чистоту взуття, усе було скромно і симпатично. Подумки я запитала себе, хто може бути ця жінка за професією, але не знайшла чомусь тоді підходящої відповіді.

З тих пір минуло три роки і на кафедрі педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету зайшла знову вона – Марія Іванівна Пірен. Одразу заговорила до мене, навіть не зважаючи, що ми не були знайомі, почала розповідати про оригінальність своєї нової статті, яка стала доступною для перегляду в інтернеті. Відчувалась тактовність, бажання взаємодіяти, активність і цілеспрямованість цієї людини. З кожною новою реплікою професора Марії Іванівни Пірен усвідомлювала правильність суспільної й особистісної позиції, захоплювалась нестримним бажанням створювати, писати, доводити власну значущість – цього треба у неї вчитись!

Коли згодом дізналась вік цієї жінки, була вражена. Заворожує порив зрушити з мертвої точки нескінченні соціальні проблеми нашої країни, зробити Україну прогресивною державою соціально захищених людей, бажання бути завжди у ритмі життя.

Олег Володимирович Шманько,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри педагогіки та
соціальної роботи Чернівецького
національного університету імені
Юрія Федьковича

Людиноцентризм як стиль життя Марії Пірен

Визначною прикметою сьогодення є всебічний аналіз життя та творчої спадщини визначних науковців минулого та сьогодення, чії напрацювання та ідеї стають дороговказом для прийдешніх поколінь. До таких постатей, без сумніву, належить Марія Іванівна Пірен.

Мав честь познайомитись з Марією Іванівною у серпні 2014 р., коли вона очолила кафедру соціальної роботи та кадрової політики Буковинського державного фінансово-економічного університету. Пам'ятаю, що після першої зустрічі був вражений невичерпним потоком нових ідей щодо запланованих конференцій, круглих столів, інших наукових заходів.

За час роботи з Марією Іванівною варто відзначити ті риси, які нечасто можуть ужитися у тендітній жінці, яка пережила в своєму житті дуже багато: неймовірну працьовитість, наполегливість, цілеспрямованість, безкорисливість, творчість та інноваційність, патріотизм та духовність, інтелігентність та толерантність, чесність та порядність, відвертість та доброзичливість...

Наукова спадщина М.І. Пірен вже є та неодмінно стане предметом окремого ґрунтовного дослідження, адже передові ідеї та положення з соціології, етнопсихології, конфліктології, елітології мають безпосереднє прикладне значення та актуальність в сфері реалізації сучасної кадрової політики та роботі органів державної влади і місцевого самоврядування.

Без сумніву, всі названі якості підкріплюються ставленням Марії Іванівни до людей, а людей – до неї. Впадає у вічі, що всі наукові заходи, у яких ми спільно брали участь (наукові конференції, круглі столи, профорієнтаційні заходи, публічні лекції, творчі зустрічі) відбувалися у атмосфері конструктиву, доброзичливості та великої поваги до заслуженого Вченого. І тут, без сумніву, можна говорити, що все це завдяки величезній кількості людей, яким професорка дала дорогу в життя. Це десятки захищених кандидатів та докторів наук, магістрів та бакалаврів державного управління, соціології, соціальної роботи. Зараз є всі підстави стверджувати про існування в Україні наукової школи Марії Пірен, які працюють в різних галузях гуманітарних досліджень. Серед них – ректори, проректори, викладачі навчальних закладів, керівники спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій, працівники вищих щаблів органів державної влади, народні депутати, дипломати та інші.

Віддаючи належне Марії Іванівні, відзначимо таке: вона ніколи не зупинялася на досягнутому, ніколи не давала собі відпочинку і стимулювала до роботи інших. Повчальним є, що пережиті життєві

труднощі не зламали її, не озлобили, а навпаки – зробили сильнішою та впевненішою. Без перебільшень, можна стверджувати, що все свідоме життя Марія Пірен прожила для людей – сім'ї, суспільства, України...

Віriamo, що період творчого неспокою ще довго триватиме, а життя даруватиме Марії Іванівні творчих і працьовитих здобувачів, студентів та колег.

Іван Михайлович ДЕРДА,
народний артист України,
професор кафедри музики
ЧНУ імені Ю. Федькович

Педагог глибокої духовної сутності

Пірен Марія Іванівна, належить до тих пристрасних, відкритих душею активних людей, які легко вступають у контакт із співрозмовником і дуже швидко розкриваються у глибокій духовній сутності. Як справжній новатор – напрочуд різноманітна у своїх наукових інтересах: державне управління, політична психологія, елітознавство, соціологія, етнопсихологія, кадрова політика, конфліктологія. До всіх цих наук має нові підходи, які притаманні її духовному виміру у підготовці особистості фахівця. На нашу думку, творчість Марії Іванівни, переконливий приклад педагогіки співробітництва, яка передбачає зближення викладача і студента, зближення на основі глибокого розуміння педагогом психології студента, як духовної сутності. Це педагог, з великої літери, який здатний цілком віддати себе науці, творити для щастя роду людського на духовних засадах. Пригадую нашу першу зустріч, на ювілеї спільного друга, зустріч, яка переросла у довготривале спілкування на різноманітні теми. Те, що запам'яталося з тієї розмови, одне хочеться відмітити, що у складній ситуації, Марія Іванівна не рахується з часом. Мобілізує всі свої знання, весь запас терпіння,

невичерпну енергію свого материнського серця. І, яка ж то радість, коли врешті-решт «важкий» студент знаходить свою дорогу в житті. Педагог переконана, щоб запобігати у суспільній взаємодії людей гріхам, то необхідно виховувати людські чесноти, до яких належать: совість, любов, мудрість, справедливість, відповідальність, мужність та багато інших, яких людина повинна навчатися протягом, всього свого життя. Для мене, час у розмовах з Марією Іванівною, спливає непомітно, хочеться ще і ще слухати цей світлий розум. Велика віра в потенціальні можливості духовного виховання особистості фахівця – одна з головних засад наукового пошуку Марії Іванівни Пірен. Ця переконаність, винесена нею не тільки у авторських багаточисельних наукових працях, монографіях, підручниках та навчальних посібниках, а понад усе – із самого життя, з власної практичної роботи.

На мою думку, секрет педегогічної майстерності Марії Іванівни, в умінні надзвичайно тонко керувати процесом навчання, стимулювати активність студентів, створювати наукові пошукові ситуації, органічно поєднуючи колективні форми роботи з індивідуальними. В полі зору викладачки, завжди студент, як особистість, з індивідуальним способом мислення, якому педагог прищеплює вміння висловлюватися, розвивати увагу, вчить зібраності, працьовитості, психофізичної свободи. Надзвичайна тонкість у спілкуванні під час якого відчуваєш себе не «об'єктом» на якого впливають, а людиною, що переживає миттєвості творення себе.

У своїх наукових працях, педагог широко використовує цитати видатних людей, лейтмотивами яких є, духовне середовище суспільства, яке є важливим чинником у процесі підготовки особистості фахівця різних професій.

Завжди під час наших зустрічей, чи телефонних розмов, між нами розгорається палка розмова про майбутнє педагогічної науки, в епоху розвитку штучного інтелекту. Марія Іванівна переконана, що пріоритет за людиною, як носія душі, яка небесного походження, і саме в цьому вбачає перспективи майбутнього життя і розвитку людства на землі.

Найбільша нагорода викладачеві – зворушливі слова подяки, якими обдаровують її колишні студенти, нинішні доктори наук, з високими посадами. Без цих позитивних емоцій, було б справді не під силу долати фізичну втому, яка нагромаджується з роками. Проте, педагог, мудро долає інерцію стереотипів у освітянській роботі, творчими інноваційними підходами, з повною віддачею серця та світлого розуму студентам, кафедрі, факультету, рідному університету.

У дружньому колективі, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, який націлено працює на перспективу, поряд із Пірен Марією Іванівною, панує атмосфера доброзичливості, взаємодопомоги, відчувається наснага, спроможність жити і творчо працювати, на етапі становлення громадянського суспільства сталого розвитку України.

Марія Іванівна з Дмитром Гнатюком – люди-легенди Буковини

НАУКОВА ШКОЛА МАРІЇ ПІРЕН

Марія Іванівна об'єднує навколо себе провідні творчі сили у галузях соціології, елітології, соціальної і політичної психології, етнопсихології, конфліктології, кадрової політики, державного управління, підготувала **35 кандидатів і докторів наук.**

Послідовники Марії Іванівни є провідними фахівцями у сфері державного управління, психології, соціології тощо.

Алла Михайлівна Гаврилюк,
доктор наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри готельно-
ресторанного і туристичного бізнесу
Київського національного університету
культури і мистецтв

Тема дисертації: Державне регулювання
комунікаційного забезпечення туристич-
ної індустрії в Україні

Спеціальність: 25.00.02 – механізми
державного управління

Кафедра: державної політики та управління
політичними процесами Національної академії державного управління
при Президентові України

Захист дисертації: 2011 рік, Київ, Національна академія
державного управління при Президентові України

**Зустріч, яка стала доленосною,
або
«Дякую тобі, Алло, за твої успіхи!»**

Моя перша зустріч з Марією Іванівною Пірен відбулася в листопаді 2007 року за досить унікальних обставин. Провчившись 1,5 року в магістратурі Національної академії державного управління при Президентові України (вересень 2005 - лютий 2007 рр.) неодноразово чула від своїх однокурсників захопливі розповіді про Професорку, яка збирала «анислаги» серед слухачів академії, що обрали для себе спецкурс

«Етнополітика та етнонаціональні процеси», який на жаль, на той час не був серед моїх пріоритетів. Але Господь Бог підготував мені зустріч з цією Особливою Жінкою на час, який видався по-справжньому доленосним.

День нашого знайомства пам'ятаю до дрібниць. Попри те, що мала стовідсоткові наміри навчатися в аспірантурі НАДУ при Президентові України, лише за 10 хвилин до завершення прийому документів довідалася, що отримала прикріплення на кафедру державної політики та управління політичними процесами.

Того осіннього вечора на кафедрі було гамірно і людно. Науковці та їх майбутні аспіранти і докторанти метушливо перемішувалися у просторі, проте, лише для однієї жінки, час, ніби зупинився. За робочим столом, де Вона сиділа, лежали книги, а білі аркуші паперу спішно заповнювалися каліграфічним почерком. Пані Професорка невтомно працювала.

Я підійшла до Марії Іванівни, відрекомендувалася, сказала, що маю наміри і бажання займатися наукою і отримала рекомендацію від завкафедри бути її аспіранткою. На що отримала без додаткових упереджених запитань ствердне професорське: «Так». І воно прозвучало для мене таким мотивуючим і обнадійливим, що ніби у приміщенні його виголосив цілий хор.

Наступним етапом постало питання про вибір теми дисертаційної роботи. Володіючи прогресивними науковими поглядами, новаторським підходом до вибору тематики наукових досліджень, Марія Іванівна категорично наполягала на тому, щоб я переключилася з тематики «резонансного лідерства» і обрала своїм науковим пріоритетом – туризм – сферу, яка вже за кілька років стане популярною серед вітчизняних громадян, а тому якнайшвидше потребує вироблення ефективної державної політики щодо промоції

національних туристичних ресурсів. І цей вибір видався вдалим.

21 червня 2011 року в Спеціалізованій вченій раді Д 26.810.01 НАДУ при Президентові України я захистила кандидатську дисертацію на тему «Державне регулювання комунікаційного забезпечення туристичної індустрії в Україні» за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

У процесі підготовки дисертаційної роботи, нам аспірантам, Марія Іванівна власним прикладом показувала як важливо працювати з науковою літературою саме у бібліотеках. І ми відвідували їх з особливим інтересом, опрацьовуючи значні масиви інформації, які додавали ювелірної огранки твоєму науковому доробку. Особливим цей процес видався в присутності наукового керівника, яка вчила професійно та інклюзивно знаходити «своє» посеред іншого.

Окрім того, особливу увагу, Марія Іванівна приділяла асистентській та викладацькій діяльності аспірантів, що сприяло набуттю майбутнього позитивного досвіду роботи у вищих навчальних закладах. Тому у моїй науково-педагогічній діяльності були НАДУ при Президентові України, Київський національний університет культури і мистецтв, Міжрегіональна академія управління персоналом, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Такий підхід був беззаперечно виправданим, оскільки плекав, вигравіруйовував у тобі викладача-практика. І вже по завершенню аспірантури ти зовсім по-іншому вдивлявся на світ науки та професійної комунікації.

Однак на цьому не завершувалася співпраця наукового керівника і аспіранта. Марія Іванівна турботливо дбала про працевлаштування своїх вихованців після захисту дисертації. Так, з легкої руки Наставниці на кафедрі міжнародного туризму Київського національного університету культури і мистецтв, а згодом кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу згуртувалися ми – колишні її аспіранти, а нині викладачі Факультету готельно-ресторанного і туристичного бізнесу – Козловський Євген Вікторович, Гаврилюк Алла Михайлівна, Григорчак Ігор Михайлович та Плецан Христина Василівна.

Маючи багаторічний досвід підготовки молодих наукових кадрів з різних суспільних наук, Марія Іванівна володіє і дотепер природнім

даром «тримати своїх аспірантів у постійному полі зору», долучаючи до різних комунікативних заходів в Україні та за кордоном, супроводжуючи «на відстані» етапи твого наукового зростання.

Завдячуючи цьому, особисто мені, довелося неодноразово спікерувати під час багатьох міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, круглих столів, інших заходів. Спочатку, це було боязко і невпевнено, але навчаючись у Марії Іванівни мистецтву красномовства, конструктивності та відкритості, переконливості та патріотичності, громадянськості та державницькому мисленню у самої виростили крила. І такий політ завжди увінчувався відкриттям нових наукових горизонтів і наближував обрії професійного поступу. Саме Марія Іванівна власним прикладом утвердила в мені ціннісне світосприйняття сучасного розвитку Батьківщини «з Вірою в Душі та з Україною в серці».

Було би неповним моє щире зізнання в повазі, любові і пошані Марії Іванівни, якщо не торкнутися важливої, та водночас, делікатної для кожної з нас, теми духовного просвітництва. Саме завдячуючи Марії Іванівни, вже у дорослому віці я відкрила свій шлях до Бога, Його всемогутньої Сили, терпеливості та Великої Любові до Світу, Людей та України. Саме Марія Іванівна стала для мене провідником і просвітником мого духовного збагачення, наповнила мою душу благодаттю чуттєвих християнських цінностей.

І дотепер послуговуюся крилатому вислову Марії Іванівни, яка вчила нас вперто і наполегливо прокладати власну наукову дорогу, наголошуючи: «Щоб досягти успіху – маєш працювати як «чорна сіль», яка вибілівшись, стає потрібною людям».

Скажу відверто, цей дороговказ щоразу стає мені у нагоді, коли беруся до важливої справи.

Озираючись на пройдений спільний науковий шлях та особисту викладацьку діяльність у навчальних закладах України, зі словами глибокої вдячності та упевненості можу сказати, що з великою любов'ю «прикипіла» до туристичної тематики, яка стала драйвером мого наукового поступу і знайшла своє продовження в докторській дисертації на тему «Соціогуманітарні засади формування та реалізації державної політики у сфері туризму в Україні», захищеної 12

лютого 2021 року у Спеціалізованій вченій раді Д 26.142.04 ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональної академії управління персоналом».

Тільки Людина Високодуховна здатна не втратити вміння радіти досягненням своїх учнів !

Тільки Людина з Великої Літери зі щирим почуттям осмисленого може сказати: «Дякую, тобі Алло, за твої успіхи».

Невтомна й наполеглива дослідниця, виважена і порядна, доброзичлива і толерантна, вишукана й елегантна, сучасна і прогресивна, патріотична і суспільно свідомою, багатогранна і скромна.... Саме ці риси наповнюють серце і душу цієї тендітної жінки з міцним, як криця, характером.

Цей перелік людських чеснот та суспільних, громадянських якостей можна продовжувати ..... Але незмінним залишається одне – радість спілкування з Марією Іванівною Пірен.

Нехай Господь Бог дарує Вам, дорога моя Наукова Мамо, сили і здоров'я робити добро для людей та України й ще довго радіти і молитися за тих, хто був обраним торувати шлях української науки разом з Вами !

Аспіранти М. І. Пірен – викладачі ФГРіТБ КНУКІМ у день захисту КД захист кандидатської дисертації Гаврилюк А. М., 21.06.2011.

Олександр Михайлович Кулик,
кандидат наук з державного управління

Тема дисертації: Особливості управлінської діяльності у сфері молодіжної політики в місті Києві
Спеціальність: 25.00.02 – механізми державного управління
Кафедра: державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентіві України
Захист дисертації: 2011 рік, Київ, Національна академія державного управління при Президентіві України

З Марією Іванівною Пірен я познайомився у далекому 2002 році. Я тоді активно впроваджував державну політику з питань молоді, сім'ї та дітей у столиці нашої України, очолюючи Головне управління у справах сім'ї та молоді Київської міської державної адміністрації, а також будучи депутатом Київської міської ради, працюючи в постійній депутатській комісії з самоврядування та інформаційної політики.

Зустріч з Марією Іванівною стала для мене дійсно доленосною. Адже в часи державного становлення України зустріти таку неординарну, сильну духом і повну енергією людину, як пані Марія, було непросто. А Марія Іванівна - це не лише доктор наук, професор, розумна і мудра людина - вона справжня патріотка, особистість, лідер, яку по праву можна назвати дійсно великою українкою. А ще, вона чудова людина і просто прекрасна жінка. У неї все горить у руках, в її голові постійно народжуються нові й нові прогресивні ідеї, які вона неодмінно прагне втілити в життя.

Я неодноразово відвідував її лекції і завжди був приємно враженим і по-справжньому захопленим їх змістовністю, доступністю і безпосереднім живим спілкуванням зі студентами. Наші з нею зустрічі зі студентською молоддю проходили в живому і конструктивному

руслі, можна сказати «на одній хвилі», демократично і ніби з однолітками. А через деякий час після нашого знайомства саме Марія Іванівна надихнула мене на вступ до аспірантури Національної академії державного управління при Президентові України. Вона сказала чітко і конкретно: «Ви вже понад шість років безпосередньо реалізовуєте молодіжну політику в нашій столиці. Ви про молодь, сім'ю та дітей знаєте все. То кому ж тоді як не Вам писати дисертацію саме з молодіжної політики». Я попросив Марію Іванівну стати моїм науковим керівником. Моє прохання вона задовольнила і я їй за це дуже вдячний.

Через мою зайнятість на державній службі досить багато часу пішло в мене на написання дисертації, кілька разів мені взагалі хотілося все закинути і забути про свою «наукову діяльність», але завжди Марія Іванівна повертала мене у правильне русло і мотивувала до подальшої наукової праці. Вона, як вічний двигун, який працює на енергії чи то сонця, чи вітру і я можу з певністю сказати, що невичерпна енергія цієї тендітної, але сильної, мудрої та прекрасної жінки заповнювала все навколо і нікого не могла залишити байдужим.

І, навіть, тоді коли вже моя дисертаційна робота була повністю готова, Марія Іванівна продовжувала мотивувати мене і результатом був мій успішний захист дисертації.

Після захисту пройшло вже 10 років, але ми й зараз час від часу спілкуємося з Марією Іванівною, хоч особисто зустрічаємося досить рідко.

І незалежно від того, де я працював чи працюю, моя наставниця продовжує презентувати свої актуальні наукові праці, в яких завжди червоною лінією проходить українська національна ідея. Книги вона дарує і мені, і просить також передавати їх конкретним (визначених нею) народним депутатам України, міністрам, та іншим державним діячам.

Усі напрацювання Марії Іванівни є патріотичними, прогресивними, державотворчими. Вони є не просто потрібними, вони є необхідними і завжди є «на часі». І це не дивно, адже Марія Іванівна мріє про заможну, розвинену державу Україну з високим рівнем економіки, культури та духовності, і вона робить все, щоб її мрії наповнитись реальним змістом.

Олександр Олександрович Даниляк,
кандидат наук з державного управління

Тема дисертації: Державне регулювання розвитку природно-заповідної справи

Спеціальність: 25.00.02 – механізми державного управління

Кафедра: державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентіві України

Захист дисертації: 2011 рік, м. Київ, Національна академія державного управління при Президентіві України

Познайомився з нашою Марією Іванівною задовго до вступу в аспірантуру, під час навчання в магістратурі за спеціальністю «політологія», де вона викладала один зі своїх спецкурсів.

Пізніше доля нас знову звела під час навчання в магістратурі за спеціальністю «державне управління», де, власне, і було прийнято спільне рішення про необхідність мого вступу до аспірантури НАДУ при Президентіві України.

Пам'ятаю фразу, яку з усмішкою сказала одна з колег Марії Іванівни з кафедри державної політики та управління політичними процесами під час призначення її моїм науковим керівником: «Вітаю! Марія Іванівна тебе точно змусить захиститися». Так і сталося. В останній день навчання в аспірантурі я вже подав пакет документів до спеціалізованої вченої ради, а через півроку відбувся захист. І хоча моя нинішня робота у відділі розвитку політичної системи Національного інституту стратегічних досліджень не пов'язана з темою дисертації, підходи до критичного наукового аналізу діяльності вищих органів влади, що були прищеплені Марією Іванівною, із вдячністю використовую повсякчас.

Христина Василівна Плецан,
кандидат наук з державного
управління, доцент, доцент Навчально-
наукового інституту Київського національного університету культури і
мистецтв

Тема дисертації: Успішність професій-
ної діяльності державних службовців
України: управлінський аспект

Спеціальність: 25.00.03 – державна
служба, вчена рада Д 26.810.01

Кафедра: державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентові України

Захист дисертації: 2014 рік, Київ, Національна академія державного управління при Президентові України

Окрилені однією ідеєю !

*Не допускай такої мислі, що Бог покаже нам неласку.
Життя людського строки стислі. Немає часу на поразку
Ліна Костенко*

*У цих словах відомої української поетеси, письменниці Ліни Костенко, філософія титанічної праці української вченої, новаторки, авторки чималої кількості монографій, підручників, навчальних посібників, наукових статей, жінки-науковця за визнанням Міжнародного біографічного інституту США і неймовірної Особистості – **Марії Іванівни Пірен**.*

Дуже складно у декількох абзацах висловити всю свою повагу і любов. Для мене Марія Іванівна не просто викладач, науковий керівник, педагог. Це мій мудрий наставник, моя наукова мама, найкращий порадник та приклад як реалізовувати свої задуми і мрії.

Знайомство з видатною вченою відбулось в офіційній обстановці. Під час мого публічного захисту доповіді «Консолідація українського суспільства» на одному із занять. Після виступу Марія Іванівна зазначила, що «найбільший виклик для молодого покоління – наважитись чесно сказати: це моя країна з усіма її проблемами, взяти

на себе відповідальність, правильно оцінити історичне минуле і впевнено йти у світле майбутнє до своєї мети. А Ви готові йти до своєї мети?». З того часу, Марія Іванівна є завжди моїм мотиватором до реалізації наукових задумів і не тільки. А в період, коли життя спантеличило складними випробуваннями, не дала можливості опустити руки і зійти з обраного шляху.

Зі студентських років в НАДУ та під час різних наукових заходів в Академії і за її межами, виступи та доповіді Марії Іванівни завжди викликають резонанс, жвавий інтерес та емоційні дискусії.

Під час лекцій, Марія Іванівна прагнула не лише поділитись з нами своїми знаннями, але й посіяти зерно цінностей, моральності, толерантності, духовності, національної ідентичності, гордості за свою Батьківщину, патріотизм. Вчила викристалізовувати в собі лідерські позиції та розуміння того, що саме від нас залежить наше майбутнє та майбутнє України. Проте, в першу чергу, Марія Іванівна вчила нас мудрості життя!

На моє переконання, можна сміло віднести Марію Іванівну Пірен до числа жінок українок, які змінюють хід історії, науки, мислення. Мого життя – на 100 %.

Це людина легенда! Особистість, яка за жодних обставин не перестає бути оптимістом. Не зупиняється ні на мить для відпочинку, бо прагне встигнути здійснити все задумане. Це генератор прогресивних ідей і нового бачення, неординарного мислення. Це людина, яка дбає в першу чергу про інших і лише коли є хвилинка про себе. Це неймовірна жінка з невичерпним джерелом мудрості, яка запалює у всіх своїх учнях, студентах, слухачах, колегах, знайомих палке бажання творити і жити! **Щиро шаную, люблю і захоплююсь!**

Зліва направо:
професор Пірен М. І.,
доцент Плецан Х. В.,
професор Рудакевич М. І.,
доцент Гаврилук А. М. ,
2014 р.

Ігор Михайлович Григорчак

доцент з/н кафедри міжнародного туризму

Київського університету культури,

кандидат наук з державного управління

Тема дисертації: Взаємодія політичної і адміністративної еліт в умовах демократичного управління в Україні

Спеціальність: 25.00.01 – теорія та історія державного управління (ДК № 022863 від 26.06.2014 р.)

Кафедра: державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України

Захист дисертації: 2014 рік, Київ, Національна академія державного управління при Президентові України

Після закінчення в 1997 році історичного факультету Чернівецького державного університету імені Ю.Федьковича, через 10 років я знову сів за парту – став слухачем Національної академії державного управління при Президентові України.

Одним з найцікавіших курсів за час мого навчання в НАДУ при Президентові України був курс з етнополітики, який нам читала Марія Іванівна. Так і відбулося наше знайомство восени 2008 року.

Доля нас знову звела через рік, коли я став аспірантом Національної академії державного управління при Президентові України, а Марія Іванівна Пірен – моїм наставником.

Оглядаючись назад можу з певністю сказати, що мені пощастило з науковим керівником – вченим з великої літери, яка користується авторитетом серед наукової спільноти, патріотом і високодуховною людиною,

Вона ніколи не була байдужою до своїх аспірантів, завжди підтримувала з ними зв'язок, готова допомагати та передавати їм свій професійний та науковий досвід. Дуже переймалася, коли хтось із них не доходив до фінішу.

Марія Іванівна великий трудовоголік й вимоглива як до себе, так і до аспірантів і вміє, з власного досвіду можу сказати, тримати в тонусі, за що я безмежно вдячний.

Денис Орестович Красівський,
кандидат наук з державного управління

Тема дисертації: Механізми впровадження європейських стандартів політичного управління в Україні

Спеціальність: 25.00.02 – механізми державного управління

Кафедра: державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентіві України

Захист дисертації: 2015 рік, Київ, Національна академія державного управління при Президентіві України

Спеціалізована вчена рада Д 26.810.02 Національної академії державного управління при Президентіві України (2015)

Людмила Захарівна Сердюк,
доктор психологічних наук, професор,
завідувач лабораторії психології
особистості імені П.Р. Чамати Інституту
психології імені Г.С. Костюка
Тема дисертації: Динаміка
особистісних рис у перші роки
подружнього життя
Спеціальність: 19.00.01 – загальна
психологія, історія психології.

Захист дисертації: 2000 рік, Київ, Інститут психології імені
Г. С. Костюка НАПН України (Київ), спеціалізована вчена рада
Д 26.453.01

Марія Іванівна – керівник і наставник

Моє знайомство з Марією Іванівною відбулось у 1993 році, коли я опановувала фах психолога у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Саме тоді Марія Іванівна впевнила мене у тому, що маю здібності до наукової діяльності.

Завжди пам'ятатиму як по-материнськи емоційно, і в той же час аргументовано, вона вміла достукатися до сердець своїх студентів. Мені поталанило особливо, адже ця сильна жінка в мене вірила...

Невдовзі, у 1995 році, Марія Іванівна запропонувала працювати на кафедрі загальної психології Київського військового гуманітарного інституту, яку вона очолювала, переїхавши до Києва.

І треба мати щастя, щоб почати професійне становлення в такому прекрасному колективі з атмосферою підтримки і доброзичливості.

Працювати під керівництвом Марії Іванівни було пізнавально і цікаво – численні конференції, поїздки, публікації, нові знайомства.

Як керівник вона навчила основного – самостійності і впевненості в собі та чесності і справедливості у спілкуванні з іншими людьми. Адже цими якостями володіє і сама.

Впевнена, що зустріч на життєвому шляху з Марією Іванівною була доленосною для всіх, хто мав і має честь з нею спілкуватись і працювати. Адже Марія Іванівна – це еталон духовності, всебічної ерудованості, дисциплінованості, чесності, порядності, людяності, мудрості, жіночності, внутрішньої і зовнішньої краси...

Її взірць був стимулом до змін, особистісного зростання і розуміння того, що запорукою успіху в будь-якій сфері життя є невтомна праця. Вдячна долі за знайомство і спілкування з неймовірною Людиною, вченою і наставником. Безмежно поважаю, ціную і люблю її!

Галина Михайлівна Дубчак,
доктор психологічних наук,
доцент, професор кафедри
психології Відкритого
міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
Тема дисертації: Внутрішньо-
особистісні конфлікти студентів
у період навчання у вузі

Спеціальність: 19.00.01 – загальна психологія, історія психології
Захист дисертації: 2000 рік, Київ, Інститут психології імені
Г. С. Костюка НАПН України (Київ)

Познайомилася з Марією Іванівною Пірен у 1993 році, коли після закінчення Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова почала працювати в Чернівецькому національному університеті імені Ю. Федьковича. Саме Марія Іванівна у цей час була першою завідувачкою кафедри психології педагогічного факультету.

В цей нелегкий час Марія Іванівна показала себе як відповідальний керівник, досвідчений і талановитий педагог. Підтвердженням цьому була активна і злагоджена робота кафедри психології, реалізація численних проектів. Зокрема, Марія Іванівна започаткувала цикл щорічних тематичних конференцій з конфліктології. Під її керівництвом активно розроблялися нові навчальні програми, методичні посібники та підручники, одним із яких став перший в Україні словник-довідник з конфліктології.

Марія Іванівна стала також моїм науковим керівником під час навчання в аспірантурі, після закінчення якої я швидко і успішно захистила кандидатську дисертацію. Згодом Марія Іванівна заохочувала мене до праці над докторською дисертацією. Через деякий час я вступила до докторантури Інституту психології імені Г.Костюка, після закінчення якої успішно захистила дисертацію «Психологія становлення професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій» за спеціальністю 19.00.07 у спеціалізованій раді Д 26.453.01 цього ж Інституту. Для мене Марія

Іванівна є прикладом ентузіазму і відданості своїй справі, які так необхідні сьогодні українському суспільству.

Олександра Дмитрівна Питлюк-Смеречинська,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Тема дисертації: «Особистісні зміни в умовах позбавлення волі»

Спеціальність: 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Захист дисертації: 2005 рік, Київ, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України (Київ)

«Віддай людині крихітку себе.

За це душа наповнюється світлом»

Ліна Костенко

Дуже часто, у нас, людей, є відчуття, що все сплановано, розміряно і передбачено. Не знаю точно ким: може нами самими, може вищим колективним розумом, може Богом. Проте трапляються такі події, зустрічі, без яких, розумієш, що життя б не склалося. Так трапилося і зі мною.

На той час я була молодою, завзятою студенткою випускного курсу Чернівецького Державного університету імені Юрія Федьковича. Закінчувалося буремне ХХ століття. У тогочасної молоді виникало багато запитань щодо історичного трактування та розуміння подій навколишньої дійсності. Український народ вкотре зробив спробу стати вільним, самоідентифікуватися. Проте національна ідея яку подарували Великі Українці - Грушевський, Шевченко, Шептицький – потребувала бути заново озвученою та роз'ясненою для молоді, що народилася і зростала в часи тоталітарного режиму.

Нам, прогресивним студентам, дуже не вистачало викладачів, які б розмовляли вільно, відкрито, сміливо. Тому коли в розкладі

з'явився новий курс «етнопсихологія», із неймовірними надіями і трепетом очікували нових знань та свіжих чесних ідей про Україну та українців.

Після дзвоника, без запізнень, до аудиторії зайшла середніх років, невисока пані. Вона була одягнена із смаком але без надмірного шику, в її погляді не було отого: «викладач завжди правий, а якщо не правий - дивись пункт перший». Окинула оком нас якимось по-доброму, витримала акторську паузу, а потім почала говорити..... Не пам'ятаю як пролетіла пара. Вона без жодного папірця-підказки, розмовляла з нами, закликала до конструктивних дискусій, слухала наші міркування і непомітно спрямовувала наші думки в бік формування особистої гордості від того, що народилися в Україні, що діди-прадіди самовіддано відстоювали незалежність, що планували віддати свій розум і завзяття рідній державі та народові.

Я тоді подумала: «От як би мати змогу особисто порозмовляти з цією викладачкою, по довше перебувати в її товаристві». Дивувало, звідки у тендітної жінки скільки знань, педагогічних умінь і волі так володіти аудиторією і тримати увагу слухачів не 40 хвилин, як пишуть у книжках із психології, а всі годину двадцять. А потім, і ще приємний після смак від її лекцій, коли залишаєшся непорушно сидіти в аудиторії і розмірковувати про все почуте.

Доля подарувала мені такий шанс, коли, захистивши диплом, отримала рекомендацію вступати в аспірантуру. І серед можливих керівників я побачила її прізвище. Так моїм науковим куратором стала Марія Іванівна Пірен.

Для молодшої дівчини, яка на той час почала працювати в коледжі районного підпорядкування, Марія Іванівна відкрила двері у світ справжньої науки. Вона додала впевненості, коли після захисту запросили викладати до столичного вузу, познайомила із своїми аспірантами. Серед яких виявилася Людмила Сердюк (сьогодні вона сама вже прекрасний розумний науковець, доктор наук, професор). А ми разом більше двадцяти років товаришуємо і продовжуємо плекати ті зерна мудрості, які посіяла в душах наш спільний керівник Марія Іванівна Пірен.

Ця неймовірна жінка, не просто доленосний педагог і науковець у моєму житті, а людина, яка дивним чином запалила вогник

життєлюбства, професіоналізму, національної гідності в серці. А ще вона об'єднала своїх вихованців в особливу дружню родину, яка міцно функціонує і підтримує кожного.

*Українська Бібліотека,
м. Перт, Західна
Австралія (к)*

Тетяна Петрівна Поснова,

кандидат психологічних наук

Тема дисертації: «Соціально-психологічні чинники політичної соціалізації молоді»

Спеціальність: 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

Захист дисертації: 2008 рік, Київ, Інститут психології імені Г. С. Костюка (Київ)

Edith Cowan University, Perth, Australia

*«Віддай людині крихітку себе.
За це душа наповнюється
світлом»*

Ліна Костенко

Якби мене запитали, якими словами можна описати Марію Іванівну Пірен, саме ці рядки Ліни Костенко першими б спали на думку. Людина, сповнена світлом, мудрістю, добром і, яка щедро ділиться цими дарами з іншими, віддаючи кожному частинку себе. Людина з невичерпною енергією, гострим розумом та дивним даром не лише передбачати, але і йти попереду та вести за собою інших.

М. І. Пірен, безперечно, входить в когорту провідних науковців України, наукові праці якої завжди були сміливим, новаторським словом, що відкривало нові горизонти науковій спільноті і, на які і в найближчому, і в далекому майбутньому, опиратимуться наступні покоління дослідників. Проблеми реформування державної політики в Україні, роль еліти в модернізації українського суспільства, утвердження національної ідентичності – лише неповний перелік глобальних напрямків досліджень, започаткованих Марією Іванівною і, які заклали фундамент Наукової Школи М. І. Пірен.

Бути учнями та послідовниками Марії Пірен є не лише великою честю, але і великою відповідальністю.

Повертаючись спогадами у своє аспірантське минуле, пригадується перша зустріч зі своїм науковим керівником. Пам'ятаючи про масштаб особистості М. І. Пірен, уява малювала кремезну жінку з громоносним голосом, і чомусь відразу зрадливо починав тремтіти голос, і страшенно хотілося знайти куточок, в якому можна було б, якщо не присісти, то принаймні знайти точку опори.

Тетяна Поснова із завідувачем Української Бібліотеки м. Перт, Західна Австралія

Проте реальність була діаметрально протилежною: мій науковий керівник виявився тендітною, бездоганно одягнутою жінкою, в очах якої виблискували смішинки, а доброзичлива посмішка розвіяла страхи та сумніви. Та найдивовижнішим виявилися її вражаюча наукова інтуїція та «психологічний камертон», які дозволили досить швидко знайти «золотий перетин» моїх власних наукових інтересів, громадянської позиції та актуального кола проблем українського суспільства початку 2000-х років.

Так народилася тема моєї дисертації і почалася дорога у Науку.

Довгі розмови, поради, настанови та дискусії, безцінний досвід спілкування з Особистістю і Людиною та безцінні уроки чеснот: людяності, порядності, мужності, доброти, працьовитості.

А далі – вільний політ в науковому просторі: викладацька діяльність в Чернівецькому національному університеті імені Ю.Федьковича, участь у міжнародних науково-дослідницьких проектах та використання здобутого досвіду наукової та викладацької роботи у розробці онлайн ресурсів та наданні інформаційно-пошукового супроводу студентам, науковцям-початківцям та досвідченим метрам науки як співробітник Наукової Бібліотеки Університету Едіт Кован, Західна Австралія.

Упродовж усіх цих років долати труднощі, не пасувати перед викликами допомагають по материнські щирі слова Марії Іванівни: «Не журись!» У нашому житті розчарування, втома, журба – лише відтінки усієї повноти життя, а праця, любов, повага, прощення та гідність – основні кольори, якими виткана дорога нашого життя, і це є найважливішим уроком, засвоєним учнями цієї великої Людини.

Мар'яна Михайлівна Душкевич,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича, психолог, що
практикує гештальт-підхід, член ВСППГП
та Української спілки психотерапевтів

Тема дисертації: «Соціально-психологічні
чинники становлення політичної свідомості
студентської молоді»

Спеціальність: 19.00.05 – соціальна
психологія; психологія соціальної роботи

Захист дисертації: 2010 рік, Київ, Інститут психології імені
Г. С. Костюка (Київ)

*Тільки Людина з надзвичайно великим
серцем здатна настільки віддавати
його своїм учням*

*...Саме так я можу сказати про Марію Іванівну Пірен, свого
наставника і мудрого учителя, талановитого науковця, прекрасного
викладача, новатора, наукового керівника моєї кандидатської
дисертації.*

*Я познайомилася з Марією Іванівною коли вступала до
аспірантури Інституту психології ім. Г.С. Костюка м. Київ і завжди, у
найскладніші моменти своєї наукової дороги, як і тоді, я відчувала і
відчуваю нині її підтримку.*

*Я ніколи не зустрічала людину більш працьовиту і віддану своїй
справі, своїй країні, своїй сім'ї. Цієї Жінкою можна захоплюватися, з*

неї варто брати приклад, її мудрості важливо вчитися, а перед добрим та відкритим серцем – низько поклонитися.

Пригадую, як при затвердженні теми моєї дисертації, у 2010 році багато було ідей замінити вивчення політичної свідомості молоді дослідженням громадянської позиції, національної ідеї тощо, оскільки наша тема може бути складною для вивчення. Тоді, Марія Іванівна упевнено сказала: «Ми нічого змінювати не будемо!». А уже 24 грудня 2014 року відбувся успішний захист моєї дисертації «Соціально-психологічні чинники становлення політичної свідомості студентської молоді» за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи.

На той момент як сама робота, так як і захист викликав неабиякий інтерес та захоплення як у членів ради, так і присутніх, адже щойно відбувалася Революція гідності і саме наше дослідження дозволило показати настрої, переживання та усвідомлення молодих людей напередодні цієї знаменної для історії нашої держави події. Саме тоді, як і багато років потому, я неодноразово згадувала про неабияку здатність Марії Іванівни прогресивно дивитися у майбутнє і писати (та керувати роботами) про найактуальніше.

У кожного свого учня Марія Іванівна вірить, підбадьорюючи, надихаючи, вчить духовності; кожного дисциплінує і прививає любов до науки і праці, а ще її учні, саме завдяки їй, підтримують і допомагають один одному.

Я вдячна долі, що на моєму шляху зустрілася Марія Іванівна Пірен. Напевно завдяки їй, я із задоволенням продовжую новаторські дослідження у сфері психології та психотерапії, керую цікавими студентськими роботами, які займають призові місця на Всеукраїнських олімпіадах та конкурсах і досі продовжую вчитися як науці так і практиці.

Многая літ Вам, дорога Маріє Іванівно! Хай Ваші прогресивні та світлі ідеї надихають ще не одне покоління науковців, громадських діячів, політиків, держслужбовців, викладачів та студентів!

Валентина Візиторівна Балахтар,
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та
соціальної роботи Чернівецького
національного університету імені
Юрія Федьковича

Тема дисертації: «Психологія
становлення особистості фахівця з
соціальної роботи»

Спеціальність: 19.00.05 – соціальна
психологія; психологія соціальної
роботи

Захист дисертації: 2019 рік, Київ, Інститут психології імені
Г. С. Костюка (Київ)

*Якщо ти зміг створити простір духу
З поезії, любові й каяття,
Переживеш і скруту, і наругу.
Життя душі, по суті, й є життя!*
«Нічого не буває просто так». Поезія В. Іващенко

В житті кожної людини трапляються різні події. Події чергуються, змінюючи одна одну, деякі приносять радість, інші – навпаки, горе та розчарування.

Інколи здається, що все, що відбувається з тобою, є цілком логічним і зрозумілим результатом і наслідком усіх дій, зроблених тобою раніше, і ти впевнена – твоя доля повністю у твоїх руках, ти тримаєш її під контролем.

Інколи складається таке враження, що певні ситуації та події звальються на тебе, мов сніг на голову. Іноді нам потрібні люди, щоб пробудити нас і допомогти змінити наше життя; іноді – щоб підбадьорити нас і нагадати, хто ми на цій землі. А іноді це ті, які зустрічаються нам лише на мить.. Проте впевнена – випадкових людей в житті не буває!

Марія Іванівна не просто науковець, вона – людина високої психологічної культури, яка притягує до себе як магніт своєю

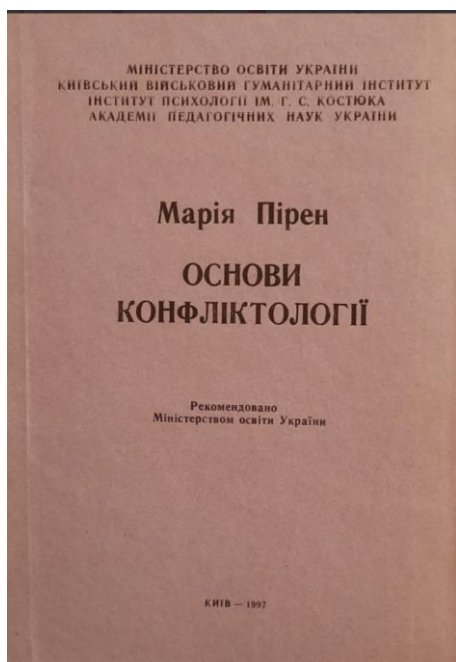
компетентністю, ерудицією, особистісними якостями. Вона володіє даром відчувати людей, знає, як допомогти у складних ситуаціях, вміє підтримати, надихнути, дати цінні ідеї і поради в науці і в професійній діяльності. Завдяки їй я знайшла свій шлях у науці і житті, я стала тим ким я є.

На даний час Марія Іванівна є науковим консультантом в написанні дисертації докторантів Кармалюка С. П. (тема дисертації «Психологічні механізми формування патріотичних цінностей у студентської молоді») і Шманька О. В. (тема дисертації «Психологія формування громадянських цінностей особистості»), 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.

НАУКОВИЙ ДОРОБОК

Пірен Марії Іванівни складає понад 400 наукових праць.
Ми зробили спробу представити декілька з них.

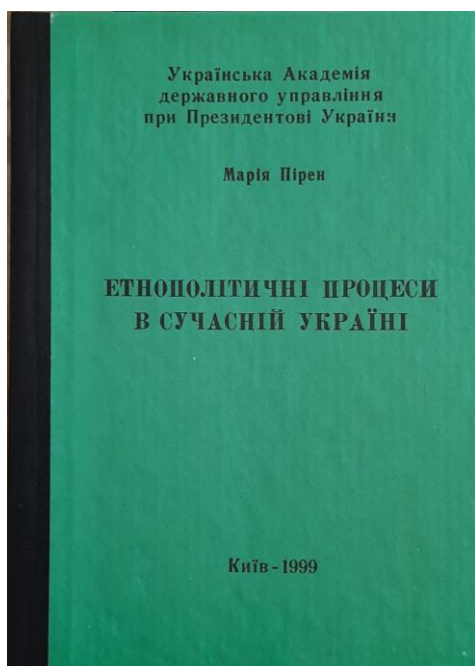

Пірен М. І. Основи конфліктології : навч. посібник. Київ, 1997. 378 с.

Посібник «Основи конфліктології» написаний у відповідності з авторською навчальною програмою. У ньому зроблено спробу дати аналіз конфлікту як феномену суспільного буття, що допоможе особистості зрозуміти суть конфлікту, його природу, динаміку, віднайти свій стиль і можливості реалізувати себе у процесі праці та в спілкуванні. Керівникам та управлінцям посібник допоможе оптимізувати напрям

поведінки у конфліктній взаємодії.

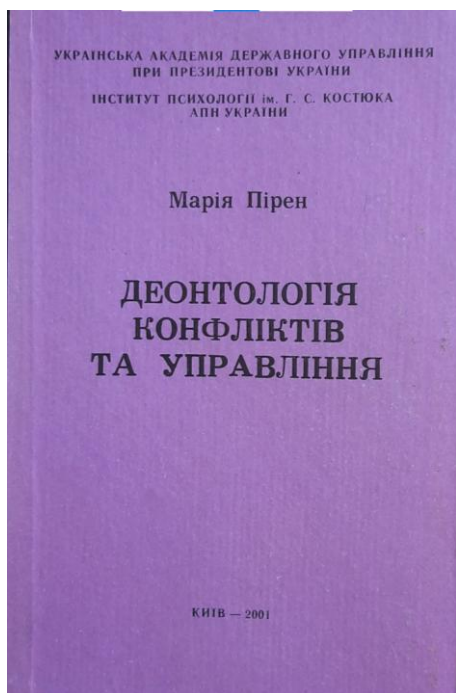
Даний посібник пропонуємо студентам вищих навчальних закладів, слухачам військових вузів, аспірантам, керівникам та управлінцям.

Пірен М. І. Етнополітичні процеси в сучасній Україні : навч. посібник. Київ: вид-во УАДУ, 1999. 204 с.

У навчальному посібнику розкрито сутність етносу як суспільного феномена, його основних складових та етнополітики як виду практичної діяльності в державі.

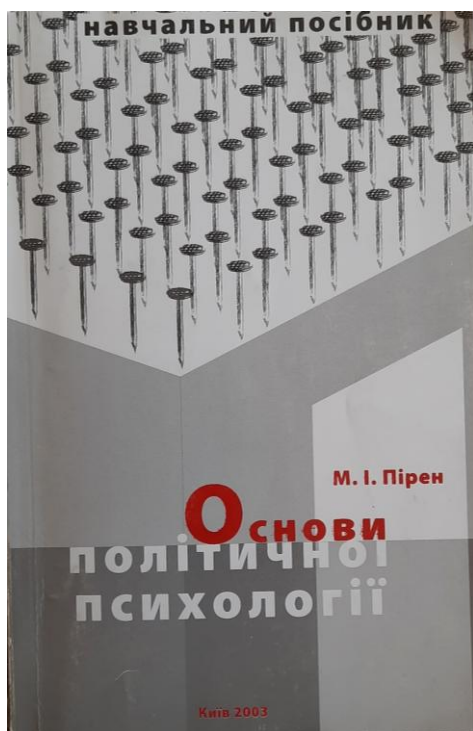
Видання розраховане на управлінців державних установ, на тих, хто здійснює національну політику в Україні, слухачів, студентів, аспірантів, викладачів, науковців, а також усіх зацікавлених у галузі етнополітики.

Пірен М. І. Деонтологія конфліктів та управління. Київ : УАДУ, 2001. 377 с.

В навчально-практичному посібнику висвітлюється деонтологія конфліктів, управлінської культури керівника, державного службовця в системі спілкування та управлінської діяльності. Поради, наведені в посібнику допоможуть оптимізувати напрями поведінки в практичній роботі, спілкуванні та конфліктній взаємодії.

Даний посібник розрахований на управлінців державних установ, фірм, слухачів, студентів, аспірантів, викладачів.

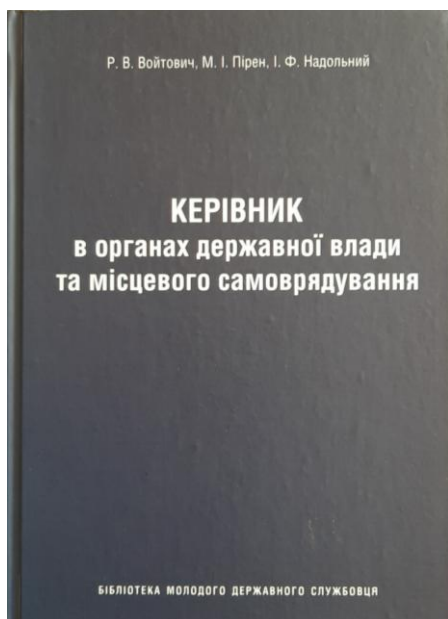

Пірен М. І. Основи політичної психології : навч. посібник. Київ : Міленіум, 2003. 412 с.

ISBN 966-8063-14-7

У підручнику висвітлюються теоретико-психологічні засади осмислення суспільно-політичних процесів, політичне життя суспільства та політична участь громадян, маніпуляція як вид політико-психологічного впливу, подано аналіз сучасної політичної еліти, показано соціально-психологічні передумови бюрократизації, корупції в суспільстві, висвітлено суть та політико-психологічні чинники тероризму, розкрито ідеологічні парадигми державотворення, психологію влади та владних відносин.

Підручник розраховано на слухачів, студентів, аспірантів, викладачів і тих, хто цікавиться та її психоаналізом.

Войтович Р. В., Пірен М. І., Надольний І. Ф. Керівник в органах державної влади та місцевого самоврядування. Київ : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. 168 с. (Серія «Бібліотека державного службовця»

ISBN 966-8918-08-8

Формування особи керівника в суспільстві відбувається як шляхом безпосереднього впливу об'єктивних умов і виховної роботи соціальних інсти-

тутів, так і під впливом її безпосереднього оточення, особистих контактів. Керівна діяльність є найбільш складною для молодого управлінця, оскільки вона включає по суті найбільш істотні елементи форм діяльності людини, але саме управлінець керівник повинні бути особистостями інноваційними високо професійними духовними та гуманними. Для формування особистості керівника, який має такі якості необхідними є відповідна освіта та самоосвіта. Це є важливим ще й тому, що молодий керівник формується в системі державної служби та органів місцевого самоврядування.

Посібник призначений для державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування буде корисним також для студентів аспірантів викладачів науковців і практиків державного управління.

Пірен М. І. Етнополітика в Україні соціо-психологічний аналіз : навч. посібник. Київ: Університет «Україна», 2007. 408 с.

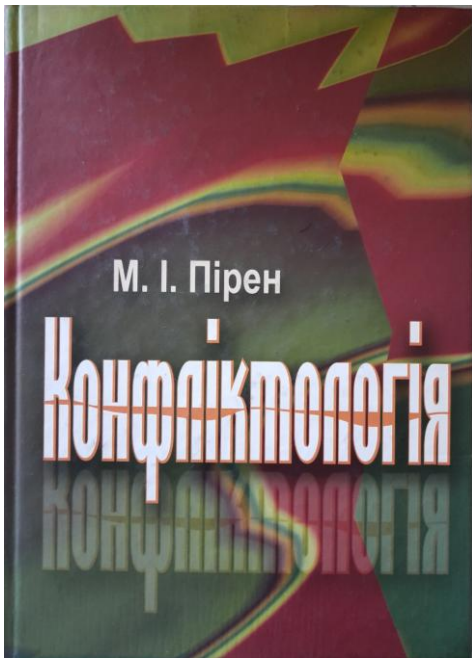
ISBN 978-966-388-181-2

У навчальному посібнику розкрито сутність етнополітики в Україні, етносу та національної ідеї як феноменів реалізації політики в процесі державотворення. Особливу увагу звернуто на проблеми становлення сучасної української еліти та

її роль у державотворчих процесах України.

Видання орієнтоване на студентів ВНЗ, управлінців державних установ, на тих, хто здійснює національну політику в сучасній Україні слухачів, а також усіх зацікавлених галуззю етнополітики в процесі державотворення.

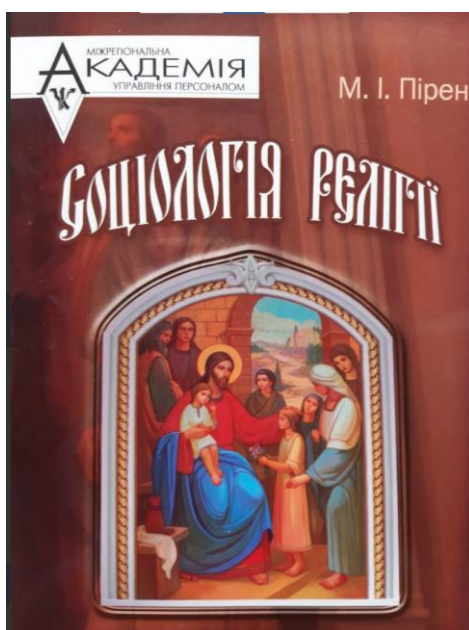

Пірен М. І. Конфліктологія :
підручник. Київ : МАУП, 2007. 360 с.

ISBN 966-608-338-8

У підручнику здійснено спробу проаналізувати суть, типологію, діагностику та психологію конфліктів. Особлива увага звертається зокрема на функції конфліктів у суспільному розвитку, на підвищення управлінської культури й культури людських взаємовідносин.

Для бакалаврів, магістрів, викладачів, а також для всіх, кого цікавить проблемність буття управління запобігання та розв'язання конфліктів.

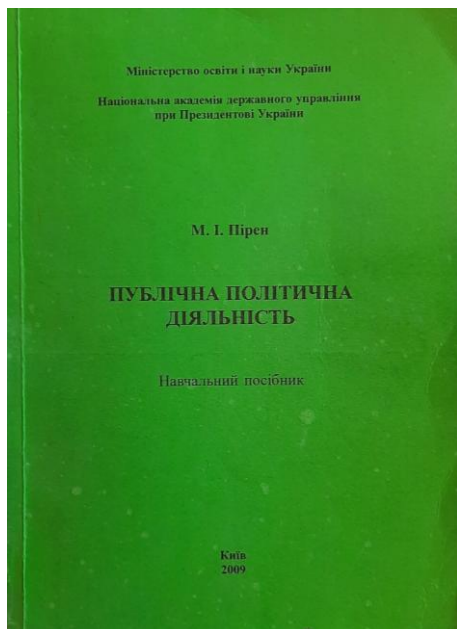
Пірен М. І. Соціологія релігії:
підручник. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 344 с.

ISBN 978-966-608-828-7

У підручнику зроблено спробу із соціологічної точки зору підійти до осмислення релігії як суспільного феномена. Для з'ясування світоглядних засад взаємозв'язку соціуму та релігії широко використано науково-теоретичні надбання релігієзнавства, історії, філософії, культури, соціології та державно-правової основи в Україні.

Доповненням до підручника є глосарій, контрольні запитання і завдання наприкінці кожного розділу, статті для роздумів та програмний матеріал дисципліни «Соціологія релігії».

Для студентів, аспірантів, викладачів, а також тих, хто цікавиться релігієзнавчими проблемами в соціумі.

Пірен М. І. Публічна політична діяльність : навч. посібник. Київ : НАДУ, 2009. 288 с.

У навчальному посібнику розкрито теоретико-методологічні основи публічної політичної діяльності як суспільного феномену.

Обґрунтовується сутність, типологія і реалізація публічної політичної діяльності, виділяється роль депутатського корпусу, опозиції та еліти у публічній політичній діяльності. Особливе місце відведено оптимізації публічної політичної діяльності в сучасному українському суспільстві.

Адресується слухачам, політикам, працівникам управлінського корпусу, науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, для яких політична діяльність має професійний та громадянські сенс як важливий феномен розвитку сучасного українського суспільства та демократії.

Пірен М. І., Корнівська М. М. Молодь і політика в Україні: соціо-психологічний аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 264 с.

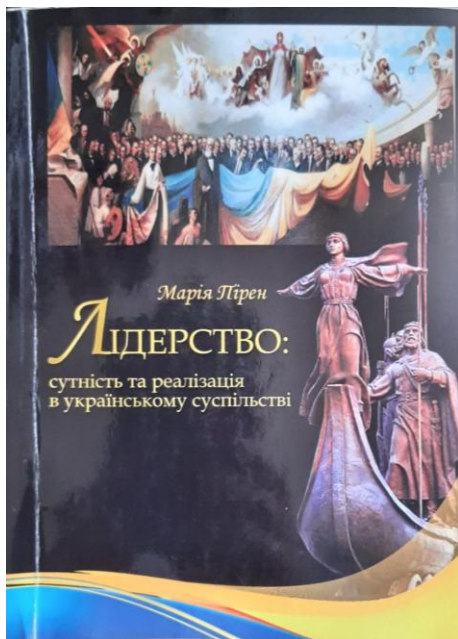
ISBN 978-966-423-179-1

У навчальному посібнику розкрито сутність характеристики молоді як суспільного феномену, основні напрямки молодіжної політики, осмислено соціо-психологічні основи реалізації молодіжної політики в Україні на даному етапі суспільних змін.

Новизною навчального посібника є розкриття стану політичної соціалізації молоді та показ психологічних механізмів впливу на зростання інтересу молоді до політики.

Навчальний посібник буде корисним для студентів, молодіжних лідерів, викладачів, політиків – усіх тих, хто цікавиться суспільно-політичними проблемами молоді та прагне послужити реалізації ефективної молодіжної політики в українському суспільстві.

Пірен М. І. Лідерство : сутність та організація в українському суспільстві. Київ : Університет «Україна». 2012. 232 с.

ISBN 978-966-388-418-9

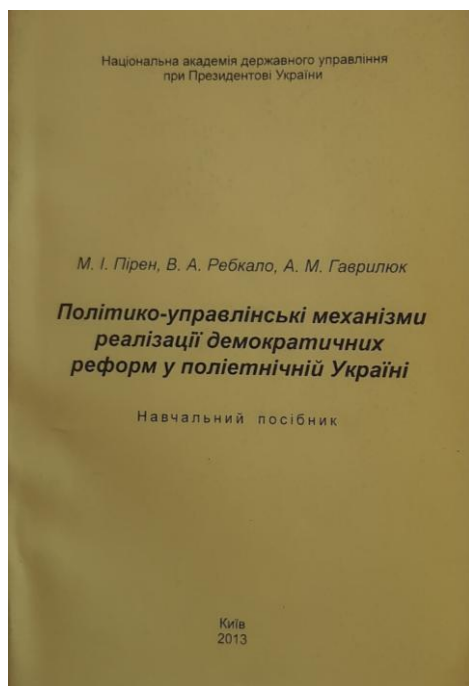
У навчальному посібнику осмислено проблеми лідерства, психологічну сутність суспільного феномена «лідер», «керівник», їх спільне та відмінне, обґрунтовано стилі реалізації лідерства у суспільно-політичних інститутах.

Новизною навчального посібника є проблема лідерства в процесі взаємодії політичної й управлінської еліти та лідерства в публічній політичній діяльності і практиці становлення демократичного реформування українського суспільства.

Особливу увагу звернуто на відповідальність, духовність як чинники ефективного політичного лідера розкрито психологічні основи мотивації лідерства, беручи до уваги широкий спектр лідерського інтересу щодо толерантності, політико-психологічних виборчих технологій формування іміджу лідера, гендерного аспекту та ролі

інноваційних особистостей на реалізацію власного внеску кожного для демократичних змін в Україні.

Розраховано на державних службовців, політиків, студентів, аспірантів, викладачів – усіх тих, хто цікавиться суспільно-політичними проблемами лідерства та прагнення зробити свій внесок до демократичних змін в українському суспільстві.

Пірен М. І., Ребкало В. А., Гаврилюк А. М. Політико-управлінські механізми реалізації демократичних реформ у поліетнічній Україні : навч. посібник. Рівне, 2013. 296 с.

ISBN 978-966-619-343-1

У посібнику розкрито основні механізми реалізації демократичних перетворень в Україні: культурно-гуманітарна підготовка політико-управлінської еліти; шляхи протидії корупції; демократизація мовної політики в Україні як консолідуючого фактора української політичної нації; шляхи подолання бідності; ефективне використання вітчизняного туристичного потенціалу як чинник соціально-економічного зростання і утвердження іміджу України у світі.

Для державних службовців, політиків, студентів та викладачів.

Пірен М. І. Політико-владна еліта України (соціо-психологічна модель): монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 136 с.

ISBN 978-966-189-213-1

У монографії розглянуто проблеми становлення сучасної

політико-управлінської еліти в Україні, її соціально-психологічні особливості та роль у демократизації українського суспільства.

Книга розрахована на управлінців, політиків, викладачів, аспірантів, студентів, а також широкий загал викладачів, котрі цікавляться актуальними питаннями елітології.

Пірен М. І. Менеджмент і маркетинг в діяльності державної влади : навч. посібник. Київ : Талком, 2013. 210 с.

ISBN 978-966-388-418-9

У навчальному посібнику осмислено та подано з нових підходів основні ідеї сучасного менеджменту та маркетингу в системі діяльності державної влади, практиці менеджера та модернізації сучасного українського суспільства.

Особливу увагу звернуто на професіоналізм, відповідальність, інноваційні підходи до прийняття та реалізації

управлінських рішень, важливість формування позитивного іміджу та довіри до органів державної влади і політичних інститутів у суспільстві.

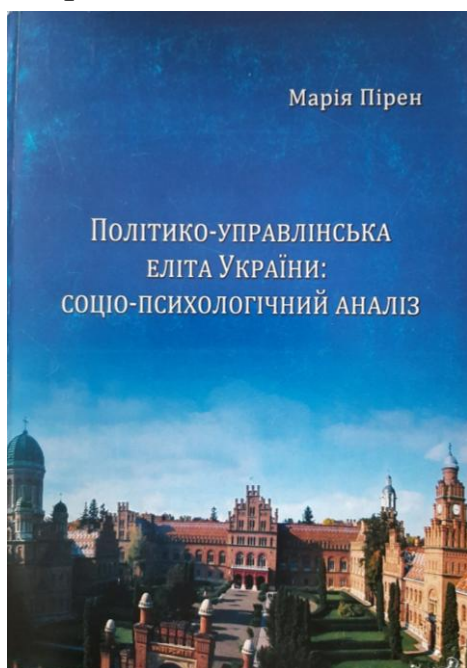
Розраховано на державних службовців, політиків, викладачів, слухачів, усіх тих, хто прагне зробити свій внесок до державотворчих процесів на демократичних засадах.

Пірен М. І. Політико-управлінська еліта України: соціально-психологічний аналіз : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. університет, 2013. 424 с.

ISBN 978-966-423-292-7

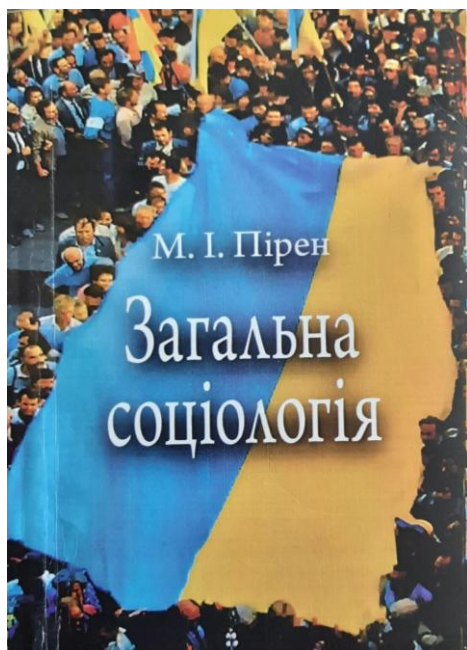
У монографії розглянуто характеристики сучасної політико-управлінської еліти в Україні, осмислено її соціально-психологічні особливості, розкрито проблеми становлення та функціональну роль у

процесі державотворення, запропоновано шляхи формування елітних кадрів, запобігання

Викликам, що зумовлюють корупцію та бюрократію в політико-владних структурах.

Монографія призначена для управлінців, політиків, викладачів, аспірантів, студентів, а також широкого загалу читачів, котрі цікавляться актуальними питаннями змін суспільно-політичного життя на демократичних засадах в Україні.

Пірен М. І. Загальна соціологія : підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал». 2014. 478 с.

ISBN 978-617-02-0125-6

У підручнику розкрито зародження соціології як науки, осмислено та подано сутність соціологічного знання, показано основні історичні етапи становлення соціології, розвиток соціологічної науки як видатними соціологами світу, так і вітчизняними.

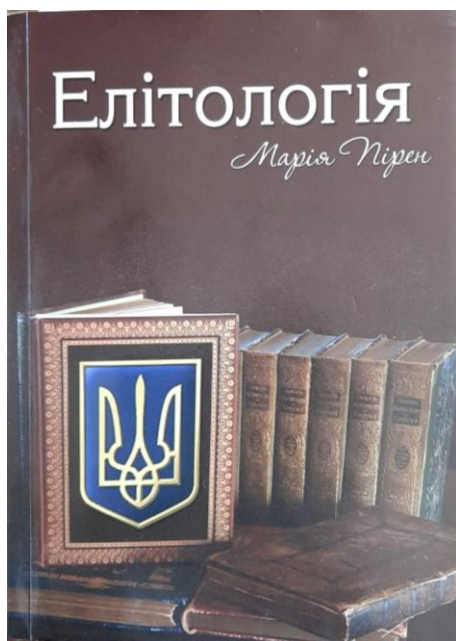
Найважливішою метою автора підручника є те, щоб майбутній спеціаліст, незалежно від профілю, з нових позицій

усвідомив своє місце в суспільстві, тому і зроблено оригінальний підхід до логічного осмислення особистості.

Виходячи з потреб державотворення, усвідомлення кожним громадянином і українського соціуму власної етнічної ідентифікації,

сучасного розуміння сутності етнічного та релігійного в поліетнічному та поліконфесійному українському суспільстві, більш об'ємно розкрито дві теми з метою духовного очищення та консолідації громадян незалежно від національності для вирішення проблем державотворення.

Новизна підручника полягає в тому, що авторка зробила спробу дати певні методичні поради та статті з проблеми розвитку сучасного українського соціуму для викладачів і студентів, учителів, аспірантів може бути корисним усім, хто цікавиться проблемами суспільства та суспільних змін

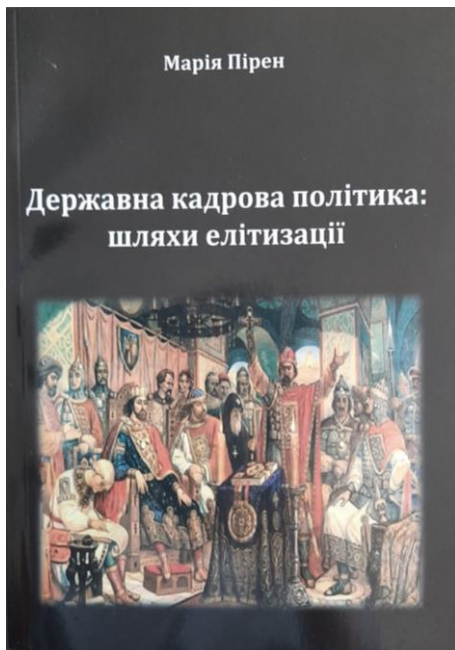

Пірен М. І. Елітологія : підручник.
Київ : Талком, 2014. 312 с.

ISBN 978-617-7133-47-5

У підручнику осмислено предмет, основні поняття, категорії політології як науки, розкрито історію становлення еліти, її сутність, типологію, ротацію, функціональну роль у суспільно-політичному житті та управлінській культурі держави. Особливе місце відведено ролі світоглядних засад еліти, її ментальності та національній ідентичності.

Підручник розрахований для студентів ВНЗ різного профілю державних службовців, курсантів військових ВНЗ, аспірантів, викладачів, політиків, усіх тих, хто цікавиться суспільно політичними проблемами та роллю вибраної верстви суспільства та прагне зробити свій внесок у розбудову демократії й утвердити громадянське суспільство в Україні.

Пірен М. І. Державна кадрова політика : шляхи елітизації [навчальне видання] : монографія. Київ : Талком, 2014. 253 с.

ISBN 978-617-7133-46-8

У монографії обґрунтовано проблеми державної кадрової політики з позиції практичних потреб перезавантаження мислення сучасної кадрової еліти.

Найважливішою потребою сьогодення є нові підходи до підготовки, підбору та розстановки еліти та управлінських кадрів у системі державно-політичних інститутів,

які повинні бути заповнені професіоналами, елітними молодими особистостями нової генерації, здатні долати негативи, що призвели до корупційних схем та кризових станів українського суспільства.

Монографія буде корисною для студентів вузів, слухачів НАДУ при Президентові України, державним службовцям, керівникам кадрових структур усіх рівнів, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами управління та кадрової політики.

Пірен Марія. Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні : навч. посібник-практикум. Чернівці : Друк Арт, 2016. 256 с.

ISBN 978-617-7172-76-4

У навчальному посібнику-практикумі розглянуто сутність європейських цінностей як базової основи суспільно-політичних змін демократичного характеру головну увагу приділено перезавантаженню мислення політико-владної еліти України усіх рівнів на компетентнісний підхід до самоосвіти щодо утвердження

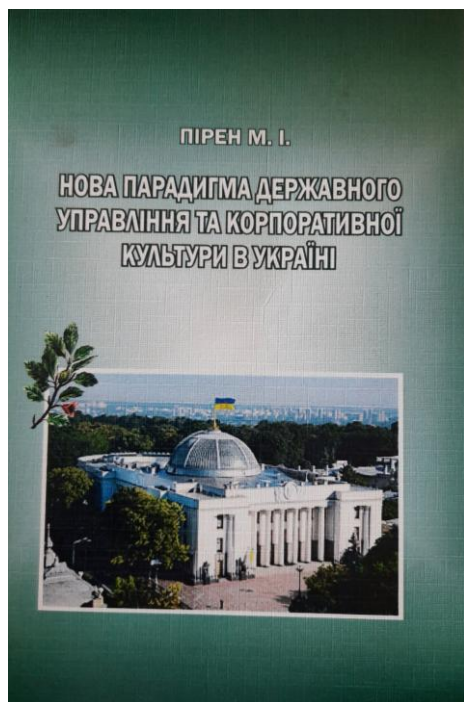
нового демократичного психологічні поради до

врядування, а також запропоновано самоаналізу, тести щодо мотивації та

самоорганізації особистості на активну участь у діяльності суспільних інститутів та громадських організацій.

Посібник-практикум призначений для державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, студентів з метою їх самопідготовки до результативної професійної та громадської діяльності.

Пірен М. І. Нова парадигма державного управління та корпоративної культури в Україні : навчальне видання : монографія. Чернівці : Технодрук, 2016. 244 с.

ISBN 978-617-7096-58-9

Видання пропонує нову парадигму державного управління та корпоративної культури для підготовки фахівців різних сфер суспільно-політичної та управлінської діяльності державних службовців представників місцевого самоврядування керівників громадянських інститутів з метою їх ефективної участі в модернізації

сучасну Україну сільського суспільства шляхом утвердження європейських цінностей та демократичних реформ.

Геополітичні аспекти реалізації соціальної політики держави : колективна монографія ; за наук. ред. д. соц. наук, проф. Пірен М. І., д. і. наук, доц. Мандрик М. В. Чернівці : Технодрук, 2016. 396 с.

ISBN 978-617-7096-55-8

У колективній монографії проаналізовано геополітичний вимір соціальної політики в сучасній Україні. Йдеться про історичні, економічні, правові, педагогічно-психологічні чинники, які визначають основний курс соці-

альної політики, її наповнення, напрямки реформування.

Розглянуто основні аспекти ювенології як науки про політику стосовно молодого покоління. Розкрито проблему формування нової генерації еліти через систему органів студентського самоврядування на кшталт досвіду аналогічних аналогічних, що діють в країнах Європейського Союзу. Показано еволюцію нормативно-правової бази впровадження молодіжної політики в Україні, її основні переваги та недоліки у контексті європейських стандартів.

Дослідниками проаналізовано основні класифікаційні процеси, які відбуваються в українському суспільстві та їх вплив на поведінку людей, проблеми адаптації в суспільстві перехідного типу.

Науково-аналітичні висновки дослідження можуть бути використані викладачами, студентами, працівниками соціальної галузі, магістрами.

Пірен М. І. Стратегія управлінської культури в соціальній роботі територіальних громад: навч. посібник-практикум. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 328 с.

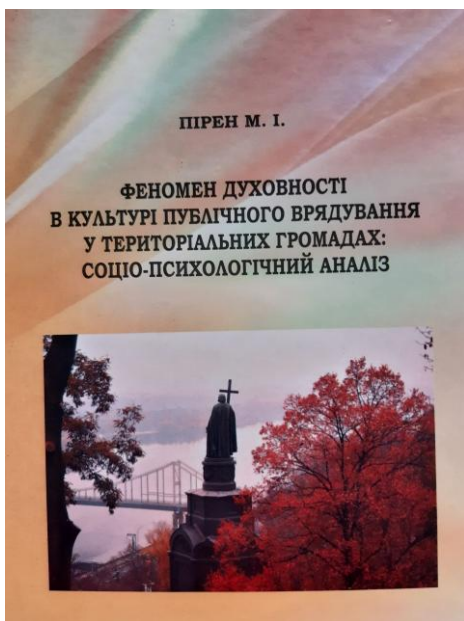
ISBN 978-966-423-399-3

У навчальному посібнику-практикумі обґрунтовано авторське бачення стратегії управлінської культури в інститутах соціальних служб, соціальних працівників територіальних громад, їх професійну компетентність, відповідальність, що спрямована на служіння людям, які потребують соціальної допомоги та підтримки.

Для державних службовців, соціальних працівників територіальних громад і студентів, які здобувають професію соціальний працівник, управлінець у сфері соціальної роботи територіальної громади.

Пірен М. І. Феномен духовності в культурі публічного врядування у територіальних громадах: соціо-психологічний аналіз: навч. посіб.-практикум. Чернівці: Технодрук, 2018. 272 с.

ISBN 978-617-7611-24-9

Навчальний посібник-практикум призначений для керівників органів місцевого самоврядування, фахівців територіальних громад, студентів з метою їх фахової підготовки на професійно-духовних засадах до публічного врядування та просвітницької роботи серед громадян із урахуванням історичного досвіду України, європейських стандартів та потреб демократизації українського суспільства.

Пірен М. І. Просвітницька робота в територіальній громаді : навч. посібник-практикум. Чернівці : Технодрук, 2018. 360 с.

ISBN 978-966-423-438-9

Навчальний посібник-практикум призначений для студентів ВНЗ України, аспірантів, органів місцевого самоврядування, фахівців територіальних громад з метою їх підготовки до проведення фахово-просвітницької роботи по соціальному захисту громадян, особливо молоді та їх свідомої участі в реалізації демократичних змін у територіальних гро-

мадах і сучасному українському суспільстві на засадах європейських стандартів і вимог часу.

Для працівників територіальних громад, освітян, духовенства, громадських активістів, студентів, фахівців, громадян з метою просвітницької роботи, згуртованості та єдності на прогресивний розвиток.

Пірен М. І. Соціальна робота в територіальній громаді : теорія і практика : підручник. Чернівецький нац. ун-тет ім. Ю. Федьковича, 2019. 328 с.

ISBN 978-966-423-48-7

У підручнику висвітлені теоретичні та практичні аспекти соціальної роботи як професійної діяльності фахівців з проблем соціального забезпечення населення територіальних громад. Проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо інституціоналізації соціальної роботи для підготовки фахівців соціальної роботи в закладах вищої освіти України,

керівників соціальних служб Департаменту соціального захисту населення територіальних громад і волонтерів та всіх, кого цікавить питання соціальної роботи в громаді.

Пірен М. І. Сучасна освітянська парадигма підготовки особистості фахівця задля сталого розвитку України (Навч. посібник-практикум). Чернівці : Технодрук, 2020. 280 с.

ISBN 978-617-7611-76-8

Автором обґрунтовано по-новому бачення сучасної освітянської парадигми підготовки особистості фахівця з метою утвердження сталого розвитку українського суспільства на інноваційних, духовних засадах мислення, проофесіоналізму, відповідально проду-

манних нових технологіях управління з урахуванням екологічної, національної безпеки, єдності громадян українського суспільства.

Для державних службовців різного профілю, освітян, науковців, соціальних працівників, політиків, журналістів, а також усіх, хто цікавиться ефективними інноваційними ідеями наочіння громадян

українського суспільства жити і працювати чинно та відповідально перед своєю совістю і Богом.

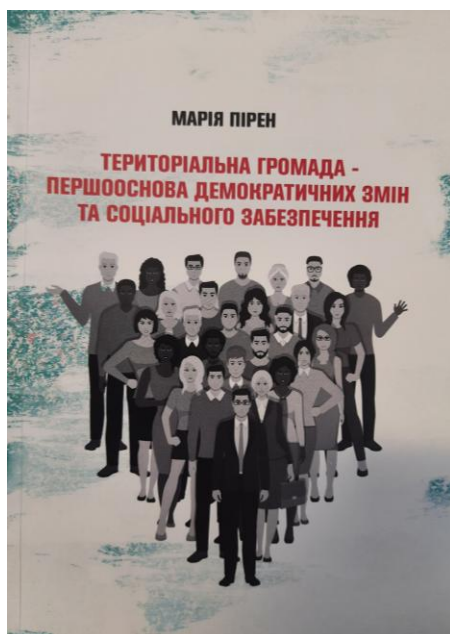

Пірен М. І. Освітньо-мотиваційний потенціал демократичного державотворення в Україні: посібник-практикум. Чернівці : Технодрук, 2021. 256 с.

ISBN 978-617-7611-88-1

Автором обґрунтовано сучасне бачення освітянсько-мотиваційної домінантти громадян на активну, фахово-відповідальну участь в державотворенні щодо демократизації сучасного українського суспільства на духовно-інноваційних засадах та європейських цінностях.

Для державних службовців, освітян, духовенства, громадських активістів, студентів, журналістів, громадян з метою просвітницької роботи, згуртованості та єдності на прогресивний розвиток.

Пірен М. І. Територіальна громада – першооснова демократичних змін та соціального забезпечення: навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.

ISBN 978-966-423-544-7

У навчальному посібнику обґрунтовано авторське бачення стратегічної ролі територіальних громад як першооснови демократичних змін і соціального забезпечення населення шляхом фахово інноваційного підходу до реалізації реформ, просвітницької роботи освітян,

науковців, церкви і утвердження правових засад у всіх сферах територіальних громад і суспільства. Для державних службовців, соціальних працівників, майбутніх фахівців соціальних служб і журналістів з метою популяризації ефективних інноваційних ідей для соціального забезпечення населення українського суспільства.

ВИБРАНІ ПУБЛІКАЦІЇ *конфліктологічного спрямування*

Монографії

1. *Пірен М. І.* Словник-довідник термінів з конфліктології ; за ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. Чернівці-Київ, 1995. 312 с.
2. *Пірен М. І.* Основи конфліктології. Київ : Наукова думка, 1997.
3. *Пірен М. І.* Конфлікт і управлінські ролі: соціопсихологічний аналіз: навч.-практ. посібник. Київ : УАДУ, 2000.
4. *Пірен М. І.* Деонтологія конфліктів та управління: навч.-практ. посіб. Українська академія держ. управління при Президентові України, 2001. 377 с.
5. *Пірен М. І.* Конфлікти в системі політико-управлінської діяльності: Навч. посіб. Київ : Вид-во НАДУ, 2003. 240 с.
6. *Пірен М. І.* Конфліктологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ : МАУП, 2003. 357 с.
7. Конфлікти в системі управлінської взаємодії: шляхи розв'язання та попередження : навч. посіб. ; **М. І. Пірен**, В. А. Ребкало ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові Україн, каф. держ. політики та упр. політ. процесами. Київ : [НАДУ], 2009. 95 с.
8. *Пірен М. І.*, Ребкало В.А. Конфлікти в системі управлінської взаємодії: шляхи розв'язання та попередження: навч. посіб. Київ : НАДУ, 2009.

Наукові статті

9. *Пірен М. І.* Конфлікти в суспільстві: діагностика і профілактика, науково-практична конф. (3 травня 1995 р.; Київ, Чернівці). Тези 3-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Конфлікти в суспільстві: діагностика і профілактика», 17-20 травня 1995 року [М-во оборони України, М-во освіти України, Київ. військ. гуманіт. ін-т, Чернівець. держ. ун-т та ін]. [Секція 1-4] / [редкол.: М. І. Пірен (відп. ред.) та ін.]. Київ-Чернівці, 1995. 476 с.
10. Теорія і практика запобігання та розв'язання конфліктів в умовах військової діяльності : тези доп. 3-ї наук.-практ. конф. слухачів, випускників, ад'юнктів, співробіт. НЦ гуманіт. проблем та викл. КВГІ ; відп. ред. **М. І. Пірен**, А. М. Зельницький ; Київський військовий гуманітарний ін-т. Київ : КВГІ, 1996. 156 с.
11. *Пірен М. І.* Бюрократизм у системі діяльності політико-владної еліти України як чинник конфліктності влади і народу. *Актуальні проблеми*

навчання та виховання людей з особливими потребами. Київ : Ун-т «Україна», 2007. №3 (5). С. 402-408.

12. Пірен М. І. Акція протесту. *Велика українська енциклопедія*. Відновлено з: <https://vue.gov.ua/Акція протесту> (дата звернення: 14.04.2021).

Елітологічного спрямування

Монографії

13. Сучасна управлінська еліта в Україні: якісні, характеристики, шляхи та методи підготовки: монографія ; за ред. М. І. Пірен, В. А. Ребкало; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2003. 180 с.
14. Пірен М. І. Лідерство: сутність та реалізація в українському суспільстві: навч. посібник ; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна». Київ : Університет «Україна», 2012. 231 с.
15. Пірен М. І. Політико-владна еліта України : (соціо-психологічна модель): монографія. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 135 с.
16. Пірен М. І. Політико-управлінська еліта України: соціо-психологічний аналіз : монографія; М-во освіти і науки України, Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2013. 423 с.
17. Пірен М. І. Державна кадрова політика: шляхи елітизації [Навчальне видання]: Монографія. Київ: «Талком», 2014. 253 с.
18. Пірен М. І. Елітологія: підручник. Київ: Талком, 2014. 312 с.

Наукові статті

19. Пірен М. І. Українська еліта та її роль в державотворенні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 18-19 трав. 2000 р. / М-во освіти і науки України, Укр. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол.: В. М. Князев, М. І. Пірен ; члени редкол.: В. І. Луговий, В. М. Князев, Б. О. Кравченко та ін. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 205 с. (Збірники наукових праць; №1-2). ISBN 966-7353-78-8
20. Пірен М. І. Українська еліта і проблеми модернізації суспільства. *Універсум. Незалежний культурологічний часопис*, 2000. №3-4 (77-78).
21. Пірен М. І. Політична еліта та проблеми політичної елітаризації українського суспільства. *Вісник Української академії при Президентові України*, 2001. Вип. 1. С. 242-249.
22. Пірен М. І. Проблеми формування сучасної української еліти. *Соціальна психологія*, 2004, №4.

23. Формування й оновлення політико-управлінської еліти в сучасній Україні : зб. наук. пр. ; за заг. ред. **М. І. Пірен**; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 204 с. ISBN 966-619-157-1
24. *Пірен М. І.* Чи є «вибрана верства» України символом української політичної нації? *Соціальна психологія*, 2004, №7.
25. *Пірен М. І.* Проблеми духовності в системі управлінської культури політико-владної еліти в сучасній Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2006. №3. С. 157-167.
26. *Пірен М. І.* Проблеми професійної відповідальності політико-владної еліти в Україні. *Соціальна психологія*, 2007. №3. С. 29-35
27. *Пірен М. І.* Подолання бюрократизму як чинник перезавантаження управлінської діяльності політико-владної еліти України в кризовий період. *Психологія і суспільство*, 2009. №4 (47). С.153-159.
28. *Пірен М. І.* Соціальна відповідальність політико-управлінської еліти за умов демократизації управління в Україні (на досвіді ЄС). *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2010. №3. С.14-21.
29. *Пірен М. І., Григорчак І. М.* Архетипічні складові та їх прояви у діяльності української еліти. *Публічне управління: теорія та практика*: зб. наук. пр. Асоц. д-рів наук з держ. упр.: Херсон : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2012. Спецвип. С. 132-140.
30. *Пірен М. І.* Політико-управлінська еліта України – носій національної ідеї. *Психологія і суспільство*, 2012. №1 (47). С. 21-26.
31. *Пірен М. І.* Освітня парадигма формування та підготовки сучасної еліти в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Збірник наук. праць. Сер. Філософія, 2013. Вип. 665-666. С. 34-39
32. Радиш Я. Цілителі тіла й душі (роль і місце лікарів та священиків династії Бурачинських і родини Окуневських в історії України та інших держав світу) : [наук.-попул. вид.] ; Я. Радиш ; передм. **М. Пірен**. Київ: НАДУ, 2014. 207 с. ISBN 978-966-2339-82-6
33. *Пірен М. І.* Осмислення проблем соціально-політичних змін в Україні політико-адміністративною елітою з позицій стандартів ЄС. *Вісник національного авіаційного університету*. сер. Соціологія, політологія. Київ : НАУ, 2014. №1. С. 68-74.
34. *Пірен М. І.* Служіння державі та суспільству в процесі професійно-управлінської діяльності державних службовців. *Вісник Національної*

- академії державного управління при президентіві України, 2014. № 1. С. 37-42.
35. Пірен М. І. Елітне лідерство для турбулентного українського суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*, 2014. №2. С. 64-68.
  36. Пірен М. І. Толерантність – дієвий чинник злагоди та консолідації в сучасному українському суспільстві. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*, 2015. №2. С. 51-56.
  37. Пірен М. І. Європейські цінності – якісно новий формат державотворення в процесі реформування українського суспільства на шляху до демократії. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*, 2015. №4. С. 87-92.
  38. Пірен М. І. Європейські цінності та їх реалізація у сфері державної служби та кадрової політики України. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України*, 2015, №3. Відновлено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2015_1_9
  39. Пірен М. І. Духовність особистості професіонала – базова цінність для суспільних змін в сучасній Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць*. Вип.743. Педагогіка та психологія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. С. 211-215.
  40. Пірен М. І. Європейські цінності – важливий чинник ефективної співпраці україно-румунського транскордонного співробітництва в галузі соціально-економічного розвитку прикордонних місцевих громад. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 6. С. 42-45.
  41. Пірен М. І. Людський капітал – важлива суспільна цінність. *Релігія та соціум*, 2015. №3. С. 108-112.
  42. Барна О. С., Пірен М. І. Професійна компетентність та національна ідентифікація політико-владної еліти – базова цінність суспільно-політичних змін у сучасній Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*, 2016. №3. С. 63-68.
  43. Пірен М. І. Інноваційний підхід до формування та утвердження регіонального розвитку на основі європейських цінностей. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*, 2016. №4. С. 125-129.
  44. Пірен М. І. Конструктивне мислення еліт щодо творчості та єдності суспільства – дорожня карта для позитивних змін в Україні. *Збірник*

- наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України, 2018. №2. С. 175-188.
45. Пірен М. І. Національна ідентичність сучасної української еліти як чинник консолідації суспільства та реалізації демократичних реформ. *Публічне управління: теорія та практика*, 2013. Вип. 2. С. 62-70. Відновлено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_2_12
46. Пірен М. І. Перезавантаження мислення політико-владної еліти України в процесі реалізації демократичного врядування. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2016. №1. С. 126-131.
47. Пірен М. І. Толерантність – моральний феномен епохи відкритих суспільств. *Габітус*, 2016. Вип. 1. С. 73-79.
48. Пірен М. І. Нагірна проповідь Ісуса Христа: роль і значення для сучасної освітянської української еліти. *Релігія та соціум*, 2017. №2. С. 92-96.
49. Пірен М. І. Сучасна українська політико-владна еліта і проблеми національної самоідентифікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Культурологія», 2017. Вип. 18. С. 16-20.
50. Пірен М. І. Просвітницька робота у територіальних громадах в умовах інформаційного суспільства – базова основа формування психології державного народу. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2018. №2. С. 16-21.
51. **Пірен М. І.**, Шманько О. В. Імплементация електронного урядування в Україні – ціннісна складова управлінської культури. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2018. №3. С.189-193.
52. Пірен М. І., Петроє О. М., Іванчук М. Г. Роль освіти як чинника мотивації громадян на єдність, толерантність і мир в управлінській культурі проблемного світу. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2020. №4. С. 21-27.

Етнопсихологічного спрямування

Монографії

53. Пірен М. І. Основи етнопсихології : [Підручник] / М. І. Пірен ; М-во освіти України, Київ. військ. гуманіт. ін-т, АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Вид. 2-ге, доповн. Київ : [б. в.], 1998. 435 с.

54. *Пірен М. І.* Етнополітичні процеси в сучасній Україні. Київ: вид-во УАДУ, 1999.
55. *Пірен М. І.* Основи політичної психології : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2003. 413 с. ISBN 966-8063-14-7.
56. *Пірен М. І.* Політична психологія: навч.-метод. комплекс ; АПН України, Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти. Факультет менеджменту та психології. Київ : Міленіум, 2004. 32 с. ISBN 966-8063-51-1
57. *Пірен М. І.* Етнополітика в Україні: соціопсихологічний аналіз: навч. посібник. Київ: Університет «Україна» 2007. 408 с.
58. *Пірен М. І.* Етнопсихологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. ; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна». Київ : Ун-т «Україна», 2011. 526 с.
59. *Пірен М. І.* Феномен духовності в культурі публічного врядування у територіальних громадах: соціо-психологічний аналіз : навч. посіб.-практикум. Чернівці : Технодрук, 2018. 272 с.

Наукові статті

60. *Пірен М. І.* Демографічна ситуація в Карпатському регіоні: реальність, проблеми, прогнози на XXI століття : тези Міжнар. наук.-практ. конф. ; за ред. М. І. Пірен. Чернівці : Чернів. держ. ун-т, 1996. 512 с.
61. Духовність та злагода в українському суспільстві на перехресті тисячоліть : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 16-18 верес. 1999 р. ; редкол.: **М. І. Пірен** (голов. ред.) [та ін.]; М. М. Логунова, І. М. Плотницька, В. А. Ребкало та ін. Київ : КВГІ, 1999. 362 с.
62. Ребкало В., **Пірен М.** Психологічні чинники розвитку управлінських навиків особистості державного службовця в Україні. *Вісник української академії державного управління при Президентіві України*, 1999. №2. С. 235-242.
63. *Пірен М. І.* Світоглядні основи української національної ідеї і сьогодення. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: зб. наук, праць Інституту психології НАН України, 2001. Вип. 4.
64. *Пірен М. І.* Утвердження духовних цінностей громадянського суспільства і релігійна соціалізація особистості. *Соціальна психологія*, 2005. Вип. 14.
65. *Пірен М. І.* Виховання духовності та консолідація української політичної нації на шляху демократичних змін. *Релігія та соціум*, 2011. №2. С. 82-89.

66. Пірен М. І., Ребкало В. П. Духовність особистості – основна цінність демократичного суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2011. Вип. 2. С. 228-236.
67. Пірен М. І. Толерантність – дієвий чинник злагоди та консолідації в сучасному українському суспільстві. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2015. № 2. С. 51-56.
68. Пірен М. І. Маніпулятивні впливи професійно-духовного лідерства та управлінської культури владної еліти – шлях до успішності реформ в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2017. №3. С. 5-9.
69. Пірен М. І. Просвітницька робота в територіальній громаді шляхом позитивних маніпулятивних впливів. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2017. №4. С. 85-91.
70. Пірен М. І. Українська мова – важливий чинник єдності суспільства, формування української політичної нації та реалізації демократичних реформ. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2019. №3. С. 85-90.
71. Пірен М. І., Васильків О. І. Терпимість як загальнолюдська цінність і психосоціальний феномен. *Психологія і суспільство*, 2019. №2. С. 108-114.

Державне управління та кадрова політика

Монографії

72. Пірен М. І. Менеджмент і маркетинг у діяльності державної влади: навч. посіб. Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. Київ, 2000. 200 с. ISBN 966-7353-90-7 5-13
73. Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні. навч. посіб. [О. І. Валевський, В. А. Ребкало, М. М. Логунова, **М.І. Пірен** та ін.]. Київ : УАДУ, 2000.
74. Гендерні аспекти державної служби : монографія / [**М. І. Пірен**, Н. В. Грицяк, Т. Е. Василевська, О. М. Іваницька] ; за заг. ред. Богдана Кравченка ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, Центр дослідж. адм. реформи, Центр-студія гендер. освіти. Київ : Основи, 2002. 335 с. Бібліогр. в кінці розд. ISBN 966-500-237-6
75. Суспільно-політичні реформи: навч. посіб. [Л. В. Гонюкова, М. М. Логунова, **М. І. Пірен** та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при

- Президентів України. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 199 с. (Бібліотека Академії дистанційної освіти). ISBN 966-8568-34-6
76. Методичні рекомендації для слухачів дистанційного курсу навчальної дисципліни «Керівник в органах державного управління та місцевого самоврядування» ; Нац. акад. держ. упр. при Президентів України ; уклад.: *М. І. Пірен*, І. Ф. Надольний, Р. В. Войтович. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 36 с.
77. *Пірен М. І.*, Надольний І. Ф., Войтович Р. В. Керівник в органах державного управління та місцевого самоврядування: (опорний конспект дистанційного курсу) : навч. посіб. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентів України. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 68 с. (Бібліотека Академії дистанційної освіти).
78. *Пірен М. І.*, Надольний І. Ф., Войтович Р. В. Керівник в органах державної влади та місцевого самоврядування. Київ : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. 168 с. (Серія «Бібліотека молодого державного службовця»).
79. *Пірен М. І.* Публічна політична діяльність: навч. посіб. Київ : НАДУ, 2009. 288 с.
80. *Пірен М. І.*, Корнівська М. М. Молодь і політика в Україні: соціо-психологічний аналіз : навч. посібник. Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2011. 264 с.
81. *Пірен М. І.* Менеджмент і маркетинг у діяльності державної влади : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Нац. акад. держ. упр. при Президентів України, Ін-т вищ. кер. кадрів, Черніг. облдержадмін. Київ : Талком, 2013. 209 с.
82. *Пірен М. І.* Досвід Польщі з діяльності польської опозиції для сучасної України. Україна – Польща – Європейський Союз. З досліджень системної трансформації на рубежі ХХ і ХХІ століть : Колективна монографія під редакцією Генріха Сторонського, Януса Голоти, Ореста Краківського. Львів – Ольштин – Остроленка, 2014. 576 с. [С. 110-118].
83. *Пірен М. І.* Нова парадигма державного управління та корпоративної культури в Україні : [монографія] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентів України, Буковин. держ. фінанс.-екон. ун-т. Чернівці : Технодрук, 2016. 243 с. ISBN 978-617-7096-58-9
84. *Пірен М. І.* Феномен духовності в культурі публічного врядування у територіальних громадах: соціо-психологічний аналіз: навч. посіб.-практикум. Чернівці: Технодрук, 2018. 272 с.

85. *Пірен М. І.* Сучасна освітянська парадигма підготовки особистості фахівця задля сталого розвитку України (Навч. посібник-практикум). Чернівці : Технодрук, 2020. 288 с.

Наукові статті

86. Розвиток демократії в Україні : матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 29 верес.-1 жовт. 2000 р. ; ред. В. Заблоцький ; ***М. І. Пірен***, В. В. Тертичка, І. В. Шкурат [та ін.]. Київ : Центр освіт. ініціатив, 2001. 792 с. (Демократична освіта). ISBN 966-7973-07-7
87. *Пірен М. І.* Політико-психологічні чинники формування управлінської культури державних службовців. *Вісник української академії державного управління при Президентові України*, 2001. №2. С. 200-207.
88. Розвиток демократії та демократична освіта в Україні : матеріали II міжнар. наук. конф., м. Одеса, 24-26 трав. 2002 р. : наук. зб. ; Уклад. Л. В. Марголіна; М. М. Логунова, ***М. І. Пірен***, В. О. Саламатов, О. Ю. Куц та ін. Київ : Ай Бі, 2003. 728 с. (Демократична освіта). ISBN 966-96198-1-5
89. *Пірен М.*, Ребкало В. Запобігання корупції в системі політико-владних відносин сучасного українського суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2011. №4. С. 191-200.
90. *Пірен М. І.* Кадрове забезпечення державної служби України відповідно до стандартів країн ЄС. *Реформування системи державного управління та державної служби: теорія і практика* : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (8 квітня 2011 р.): у 2 ч. Ч. 1. Київ : УАДУ, 2011.
91. *Пірен М.* Архетипові засади становлення та розвитку української національної ідеї. Публічне управління: теорія та практика, 2013. С. 136-143. Відновлено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_spets
92. *Пірен М. І.* Українська хартія вільної людини – стратегія оновлення державного управління. *Психологія і суспільство*, 2013. № 3. С. 86-90.
93. *Пірен М. І.* Управлінський дискурс становлення нового державного управління: західний досвід для України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2013. № 1. С. 14-21.
94. *Пірен М. І.* Служіння державі та суспільству в процесі професійно-управлінської діяльності державних службовців. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2014. №3.
95. *Пірен М. І.* Виклики глобалізаційних процесів та їх вплив на сучасні виміри корпоративної культури й стабілізацію в Україні. *Вісник*

- Національної академії державного управління при Президентові України, 2014. №3. С. 131-136.
96. Пірен М. І., Пержун І. В. Людський фактор в управлінській культурі та державній службі України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2015. № 1. С. 76-82.
97. Пірен М. І. Шляхи впровадження європейських цінностей у кадрову політику управлінської культури в сучасному українському суспільстві: соціо-психологічний підхід. Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2016. Том. ІХ: Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Випуск 9. Київ : Талком, 2016. 620 с. [С. 414-420].
98. Прядко В. В., Пірен М. І. Ефективна кадрова політика – найважливіша державотворча цінність для реалізації реформ в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2015. № 3. С. 78-84.
99. Пірен М. І. Нові підходи до державного управління в Україні на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2016. №2. С. 32-36.
100. Пірен М. І., Професійно-відповідальні та історико-правові настанови підготовки публічних службовців на успішність державотворення в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2020. №2 (97). Відновлено з: <http://visnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/208312>
101. Балахтар В. В., Пірен М. І., Петроє О. М. Культура спілкування як основа ефективної людської взаємодії та прогресивного розвитку суспільств. *Вісник НАДУ*. Серія «Державне управління», 2020. Вип. 3(98), С. 86-93. Київ: Національна академія державного управління при Президентові України. DOI 10.36030/2310-2837-3(98)-2020-86-9

СОЦІОЛОГІЯ

Монографії

102. Пірен М. І. Соціологія релігії. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008.
103. Пірен М. І., Корнівська М. М. Молодь і політика в Україні: соціо-психологічний аналіз : навч. посіб. ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. 264 с. ISBN 978-966-423-179-1

104. Соціологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [В. І. Докаш, М. І. Пірен, С. Ю. Ципко та ін. ; за заг. ред. В. І. Докаша]; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. 2-ге вид., доопрац., доповн. Чернівці : ЧНУ, 2012. 447 с. ISBN 978-966-423-246-0
105. *Пірен М. І.* Політико-управлінські механізми реалізації демократичних реформ у поліетнічній Україні : навч. посіб. / *М. І. Пірен*, В. А. Ребкало, А. М. Гаврилук ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2013. 296 с. с. 277-288. ISBN 978-966-619-343-1
106. *Пірен М. І.* Загальна соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП Видавничий дім «Персонал», 2014. 478 с.
107. *Пірен М. І.* Європейські цінності – детермінанта змін в сучасній Україні: навч. посібник-практикум. Чернівці: Друк Арт, 2016.
108. *Пірен М. І.* Соціологічні інтерпретації соціоструктурних процесів в Україні : кол. монографія / [М. В. Туленков, О. С. Гнатчук, М. І. Пірен та ін.] ; за заг. ред. В. І. Докаша, С. Ю. Ципко, В. В. Пержуна, К. Ю. Шестакової ; М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2019. 135 с. ISBN 978-966-423-447-1. [С. 23-94].
109. *Пірен М. І., Шманько О.В.* Особливості індивідуальної ціннісної системи сучасного молодого покоління та її вплив на вибір адаптивних практик у контексті нової соціальної ситуації. Соціологічні інтерпретації соціоструктурних процесів в Україні: колект. монографія ; за заг. ред. В.І.Докаша, С.Ю.Ципко, В.В.Пержуна, К.Ю.Шестакової. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019.

Наукові статті

110. *Пірен М. І.* Релігійна соціалізація особистості як чинник утвердження духовних цінностей громадянського суспільства. *Соціальна психологія*, 2005. Вип. 14.
111. *Пірен М. І.* Єдність тілесного і духовного в процесі соціалізації особистості. *Соціальна психологія*, 2008. №4. С. 94-102.
112. *Пірен М., Ясенова А.* Соціалізація молоді в українському суспільстві: стан, особливості становлення. *Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації : український науковий журнал* ; Ун-т «Україна» ; Всеукр. асоціація політичних наук. Київ, 2011. № 4. С. 267-272.
113. *Пірен М. І.* Соціологія молоді в контексті фахово-просвітницької та громадянської готовності до діяльності в територіальних громадах. *Соціальна робота і проблеми міграційних процесів у глобалізованому*

світі: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 3-4 травня 2018 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. С. 184-189.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Монографії

114. Геополітичні аспекти реалізації соціальної політики держави : колектив. монографія ; [Пірен М. І., Мандрик М. В., Кармалюк С. П. та ін. ; наук. ред.: **Пірен М. І.**, Мандрик М. В.] ; М-во освіти і науки України, Буковин. держ. фін.-екон. ун-т. Чернівці : Технодрук, 2016. 394 с. ISBN 978-617-7096-55-8
115. *Пірен М. І.* Стратегія управлінської культури в соціальній роботі територіальних громад : навч. посіб.-практикум ; М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Чернівці : ЧНУ, 2017. 327 с. ISBN 978-966-423-399-3 : 44.35 р.
116. *Пірен М. І.* Просвітницька робота в територіальній громаді: навч. посібник-практикум. Чернівці: Технодрук, 2018. 360 с.
117. *Пірен М. І.* Соціальна робота у територіальній громаді: теорія та практика: підручник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019. 328 с.
118. *Пірен М. І.* Територіальна громада-першооснова демократичних змін та соціального забезпечення: навч. посібник-практикум. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: 2020. 275 с.
119. *Пірен М. І.* Освітньо-мотиваційний потенціал демократичного державотворення в Україні: посібник-практикум. Чернівці: Технодрук, 2021. 256 с.
120. *Пірен М. І.* Територіальна громада – першооснова демократичних змін і соціального забезпечення: навч. посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.

Наукові статті

121. Партика Ю.П., **Пірен М.І.** Основні напрямки соціального захисту громадян похилого віку в українському суспільстві. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в

- інтегрованому освітньому середовищі». Київ : Університет «Україна», 2011. С. 208-210.
122. Сухова Ю.Р., *Пірен М.І.* Соціально-психологічні засади інтеграції молоді з обмеженими функціональними можливостями у суспільство Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі». Київ : Університет «Україна», 2011. С. 232-234.
123. Цевельова Л. В., *Пірен М. І.* Сучасні проблеми соціальної роботи з мігрантами та біженцями Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі». К. : Університет «Україна», 2011. С. 243-245
124. *Пірен М. І.* Підготовка фахівців у галузі управлінської культури соціальних служб в Україні відповідно до сучасних викликів та змін. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету*. Гуманітарні науки. Спецвипуск «Соціальна робота і особистість» : збірник наукових праць [ред. кол. : *Пірен М.І* (наук, ред.) та ін.]. Чернівці, 2016. С. 6-13.
125. *Пірен М. І.* Використання маніпулятивних впливів у процесі просвітницької роботи соціальним працівником щодо соціального страхування громадян у територіальній громаді. Матеріали круглого столу «Інституційний розвиток системи публічного управління та адміністрування»: збірник тез доповідей Відновлено з: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Сич_30.pdf . Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2017. С. 45-48.
126. *Пірен М. І.* Український соціум потребує змін щодо соціального захисту людини та її самореалізації. *Релігія та соціум*, 2017. №1. С. 33-40.
127. *Пірен М.І.* Сучасна соціокультурна доктрина православної церкви України – вагомий чинник соціального захисту громадян. : збірник за матеріалами ІХ Міжнародної наукової конференції «Православ'я в Україні». До 1050-річчя упокоєння святої рівноапостольної Ольги, великій княгині Руси-України та 30-річчя з часу відродження Київської православної богословської академії. Під ред. Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, прот. Олександра Трофимлюка та ін. – К. [Київська православна богословська академія], 2019, 700 с. С. 495-503.

128. *Пірен М.* Організаційна діяльність територіальних громад щодо надання допомоги школам на предмет якісного забезпечення інклюзивної освіти. Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 22 листопада 2019 р.) Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. С. 225-229.
129. *Пірен М. І.* Сучасні виклики у процесі утворення територіальних громад і формування публічного врядування на духовно-професійних засадах. Міжнародна наукова конференція «Муніципальні читання імені Антона Кохановського» (14-15 листопада 2019 р.). Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.
124. *Пірен М. І.* Нові підходи до кадрової політики у процесі становлення публічного врядування в територіальних громадах. Розвиток політичної науки : європейські практики та національні перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2019. 228 с.
125. *Пірен М. І.* Роль освіти і духовності в українському державотворенні. Міжнародна науково-практична конференція : Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі (17 травня 2019 р., м. Чернівці, Україна).
126. *Пірен М. І.* Соціально-інноваційні знання, спрямовані на мораль, захист людини та розвиток цивілізаційного прогресу – основне завдання сучасної освіти. Виступ на V Всеукраїнському педагогічному конгресі 1-2 жовтня 2019 р. Львів, Національний університет «Львівська політехніка».
127. *Пірен М. І.* Українська мова у сфері публічного управління в умовах сучасних викликів державотворення. Інституалізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних викликів. Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції за Міжнародною участю (Київ, 24 травня 2019 р.). С. 166-167.
128. *Пірен М. І.* Мотивація на успіх дітей з інвалідністю – складова проблем нової української школи щодо інклюзивної освіти. Актуальні питання теорії та практики інклюзивного навчання у закладах освіти: Монографія [колектив авторів: Миронова С. П., Платаш Л. Б. та ін.] ; за заг. ред. Л. Б. Платаш. Чернівці, 2020. С. 123-130.

ПІСЛЯМОВА

Ознайомлення зі спогадами людей, що співпрацювали з професором Марією Іванівною Пірен, свідчать про її непересічний внесок у дослідження актуальних проблем у галузі соціальних і поведінкових наук, високі людські якості, що слугували взірцем для багатьох поколінь науковців.

Вражає наукова інтуїція і прогностичний характер наукового здобутку дослідниці. Адже ще багато років тому Марія Іванівна започаткувала дослідження проблем, розв'язання яких є надзвичайно важливим для суспільної практики сьогодення – конфліктології, елітології, етнопсихології, кадрової політики, державного управління, соціальної роботи в територіальних громадах тощо.

Кожен, хто спілкується з дослідницею відчуває на собі подих її активності, ініціативності, патріотичної позиції, відданості своїй справі, і водночас, теплоти, душевності, підтримки. Зустрічі з науковицею наповнюють душу трепетом, життєвим смислом і натхненням любові до ближнього, безкорисливої відданості праці, неперевершеної творчості.

Напрацювання Марії Іванівни Пірен відомі широкий освітянській спільноті усього світу (керівним, педагогічним, науково-педагогічним кадрам, працівникам методичних і психологічних служб системи освіти).

За нашим глибоким переконанням, досягнути в повному обсязі науковий доробок Марії Іванівни можливо лише з часом.

З нетерпінням очікуємо на нові праці Марії Іванівни Пірен.

Творчого й життєвого довголіття, дорога Маріє Іванівно!

Наукове видання

З Богом у душі та з Україною в серці

збірка есеїв про Марію Пірен

Автор-упорядник: Балахтар В. В.

Підписано до друку 18.05.2021 р. Папір офсетний. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 7,67. Вид. № 21-16. Зам. № 14. Тираж 100 прим.

Видавець та виготівник: ПВКФ «Технодрук»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.

58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. (0372) 55-05-85